

121

Na podlagi 4. člena zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov in njihovih organov (Uradni list FLRJ št. 52/57) in 26. člena

statuta okraja Koper je Okrajni ljudski odbor Koper na seji okrajnega zbora in na seji zbora proizvajalcev 21. marca 1961 sprejel

Družbeni plan okraja Koper za leto 1961

PRVI DEL

SMERNICE ZA GOSPODARSKI RAZVOJ V LETU 1961

I. poglavje

Osnovne smernice in naloge družbenega plana za leto 1961

Na osnovi doseženih uspehov v zadnjih letih, zlasti v letu 1960, ter pogojev in možnosti nadaljnega razvoja bo ob upoštevanju nakazanih smernic zveznega in republiškega plana za leto 1961 tudi letos treba zagotoviti nadaljnjo krepitev ekonomske osnove in izboljšanje življenjskih pogojev prebivalstva ter razvoj družbenega standarda v okraju. V tej zvezi se postavljajo te le osnovne smernice in naloge:

1. Še nadalje je treba obdržati visoko stornjo gospodarskega razvoja z močnim povečanjem industrijske in kmetijske proizvodnje družbenega sektorja ter prometnih storitev in blagovnega prometa. Zato morajo biti vsi ukrepi usmerjeni na boljše koriščenje obstoječih rezerv, posebno proizvodnih zmogljivosti in delovne sile;

2. skladno s predvidenim porastom družbenega bruto proizvoda in narodnega dohodka bo treba zagotoviti močnejši porast produktivnosti. To bo možno doseči z nadaljnjo modernizacijo proizvodnih naprav in z odpravo ozkih grl, s povečanjem števila izmen, z uvajanjem avtomatizacije in elektronskih naprav, z večjim sodelovanjem med gospodarskimi organizacijami in raziskovalnimi ter znanstvenimi zavodi, z razširitvijo nagrajevanja po učinku, z uvajanjem spodbudnejših načinov delitve osebnih dohodkov, z uvajanjem sodobnejših in popolnejših proizvodnih in tehnoloških postopkov ter metod dela, z načrtnejšo in pospešeno kadrovsko vzgojo, z racionalnejšim zaposlovanjem delovne sile in z boljšo organizacijo dela.

Vzporedno z naraščanjem produktivnosti kot rezultatom boljšega gospodarjenja in uspešnejšega poslovanja morajo naraščati tudi osebni dohodki zaposlenih in osebna potrošnja prebivalstva;

3. v cilju izboljšanja življenjskih razmer zaposlenih in zagotovitve pospešenega razvoja življenjskega in družbenega standarda prebivalstva bo treba čimprej odpraviti določene neskladnosti v razvoju med posameznimi panogami gospodarstva kakor tudi med gospodarskimi in negospodarskimi dejavnostmi. Zato bo treba pospešiti razvoj trgovske mreže z izboljšanjem preskrbe v trgovini na drobno, zlasti s kmetijskimi proizvodi, razvijati uslužnostne dejavnosti, ustanavljati in modernizirati obrate družbene prehrane ter obrtna in komunalna podjetja v mestih in turističnih središčih. V negospodarske dejavnosti bo treba vlagati večja sredstva, predvsem za izgradnjo novega šolskega prostora, za stanovanja in za komunalno dejavnost

s tem, da se angažirajo večja sredstva od gospodarskih organizacij in državljanov;

4. nove naložbe v osnovna sredstva bo treba usmeriti v tiste objekte in namene, ki v skladu s pogoji in možnostmi razvoja zagotavljajo nadaljnjo rast ekonomske osnove in razvoj družbenega standarda v okraju in posamezni komuni. Zato bo treba razpoložljiva dolgoročna sredstva skladneje razporejati na posamezna področja potrošnje s tem, da se upošteva rentabilnost, ekonomičnost izgradnje, hitro aktiviranje, skratka z najmanjšimi naložbami doseči največji ekonomski učinek.

Treba bo zlasti pospešiti dograditev že začetih objektov in rekonstrukcij, nove naložbe pa močnejše oslanjati na uvajanje avtomatizacije in elektrifikacije.

Da bi uspešneje reševali nekatere probleme, zlasti na področju izgradnje družbenega standarda, in da bi že letos pristopili k izgradnji nekaterih osnovnih gospodarskih objektov, ki so predvideni v prihodnjih petih letih, bo treba zožiti fronto investiranja, razpoložljiva dolgoročna sredstva pa z različnimi oblikami združevanja čimbolj koncentrirati, ne da bi pri tem kršili samostojnost in ekonomski interes gospodarskih organizacij in ustanov. Večjo skrb bo treba posvetiti tudi pravočasnim in kvalitetnim pripravam investicijske dokumentacije;

5. hkrati s povečanjem proizvodnje in storitev si morajo gospodarske organizacije še nadalje prizadevati za razširitev in izboljšanje trgovinskih stikov s tujino, tudi z bolj oddaljenimi državami. Povečati bo treba zlasti izvoz končnih izdelkov in omogočiti večji neblagovni priliv deviz iz pomorstva, turizma in tranzitnega prometa. Pri uvozu pa je treba kar najbolj varčno trošiti surovino in material in iskati možnost nadomestitve z domačim;

6. v okviru splošnega gospodarskega in družbenega razvoja bo treba še nadalje krepiti socialistične odnose z razvijanjem družbenega sektorja, zlasti v kmetijstvu. Z odpravljanjem raznih administrativnih vplivov in posegov v gospodarstvu pa bo treba zagotoviti večjo samostojnost organom delavskega samoupravljanja v podjetjih in družbenega upravljanja v komuni;

7. uvajanje vrste novih zakonskih predpisov v letošnjem letu v cilju nadaljnega izpopolnjevanja našega gospodarskega in družbenega sistema bo zahtevalo od vodstev in organov delavskega samoupravljanja ogromno naporov, da bodo preprečili določene zastoje in motnje v gospodarskem razvoju in rušenje razmerja med porastom proizvodnje in storitev ter osebnih dohodkov zaposlenih in osebne potrošnje prebivalstva.

II. poglavje

Družbeni bruto proizvod in narodni dohodek

Glede na doseženo raven proizvodnje v letu 1960 ter na smernice letošnjega družbenega plana je možno pričakovati, da bodo družbeni bruto proizvod, družbeni proizvod in narodni dohodek porastli takole (v milijonih dinarjev po tekočih cenah):

	1959	1960	1961	Indeksi	
				1960 1959	1961 1960
Družbeni bruto proizvod	52 809	65 870	77 610	125	118
Družbeni proizvod	23 526	29 002	34 159	123	118
Narodni dohodek	21 326	26 218	30 621	123	117

Po posameznih panogah bi družbeni proizvod porastel takole (v milijonih dinarjev po tekočih cenah):

	1959	1960	1961	Indeksi	
				1960 1959	1961 1960
GOSPODARSTVO SKUPAJ	23 526	29 002	34 159	123	118
— industrija	7 610	9 738	11 759	128	121
— kmetijstvo	4 619	4 807	5 428	104	113
— gozdarstvo	534	611	650	114	106
— gradbeništvo	1 110	1 396	1 625	126	116
— promet	4 833	6 635	7 810	138	117
— trgovina	2 306	2 643	3 047	115	115
— gostinstvo	665	777	900	117	116
— obrt	1 533	1 954	2 356	127	121
— ostalo	316	441	584	139	133

Od skupnega družbenega proizvoda odpade na družbeni sektor gospodarstva 1959. leta 80,2 %, 1960. leta 84 % in 1961. leta 85,6 %.

Družbeni proizvod se bo v letu 1961 najbolj povečal v industriji, obrti in komunalni dejavnosti, predvsem zaradi boljšega izkoriščanja in razširitve zmogljivosti v teh panogah.

Narodni dohodek na prebivalca, ki je znašal 1959. leta 194 000 dinarjev, se je povečal 1960. leta na 236 000 dinarjev ali za 22 % in bo porastel v letu 1961 na 271 000 dinarjev ali za 15 %.

III. poglavje

Investicije

Na osnovi razpoložljivih in predvidenih sredstev pričakujemo, da bodo znašale skupne letošnje naložbe v osnovna in obratna sredstva 13 464 milijonov dinarjev, kar je za 24 % več od izvršenih vlaganj v letu 1960. V skladu s splošno gospodarsko politiko in potrebami skladnejšega razvoja proizvodnje in družbenega standarda se bodo zlasti povečala vlaganja v obratna sredstva in za družbeni standard. V te namene se bodo predvsem povečala vlaganja iz lastnih sredstev gospodarskih organizacij.

Leta 1960 je bilo vloženo v osnovna sredstva približno 10 milijard dinarjev investicij. Lani so se najbolj povečale naložbe v kmetijstvo, predvsem za živinorejo, ter v obrt in trgovino.

Investicijske naložbe je treba usmerjati v izgradnjo tistih objektov, ki v največji meri vplivajo na naraščanje proizvodnje in storitev. Tako bomo v letu 1961 vlagali v gospodarstvu predvsem v re-

konstrukcije, razširitve in izpopolnitve obstoječih zmogljivosti, pri čemer računamo, da bo v sorazmerno kratkem času dosežen največji gospodarski učinek. Pri negospodarskih investicijah pa se bodo razpoložljiva in predvidena sredstva vlagala zlasti tja, kjer so se zaradi sorazmerno nizkih naložb v preteklih letih pojavili pereči problemi, ki ovirajo skladen gospodarski razvoj in polno aktiviranje že zgrajenih proizvodnih zmogljivosti.

Naložbe v obratna sredstva se bodo predvidoma povečale od 877 milijonov dinarjev v letu 1960 na približno 1240 milijonov v letu 1961 ali za 41 %. S tem se bo delež naložb v obratna sredstva v skupnih investicijskih naložbah povečal od 11,7 % v letu 1960 na 12,2 % v letu 1961. Na to bodo predvsem vplivale naložbe v obratna sredstva iz lastnih sredstev gospodarskih organizacij, ki se bodo predvidoma povečale za 56 %. Tako bodo gospodarske organizacije v večji meri kot doslej zadovoljevale del svojih potreb po obratnih sredstvih iz lastnih sredstev in bodo manj odvisne od bančnih kreditov, kar jim bo omogočilo normalnejše poslovanje. Ker pa se skupna povprečna obratna sredstva v gospodarstvu povečajo zaradi naraščanja proizvodnje in storitev za približno 2 milijardi dinarjev v primerjavi z letom 1960, naj gospodarske organizacije svoja prosto razpoložljiva sredstva v še večji meri razporejajo v svoje obratne sklade, tako da si bodo lahko zagotovile zadostno preskrbo proizvodnje z reprodukcijskim materialom oziroma boljšo založenost in boljši asortiment blaga v trgovini.

Osnovna struktura investicij v osnovna sredstva naj bi bila v letu 1961 naslednja (v milijonih dinarjev brez investicij JŽ):

	1960	Struktura %	1961	Struktura %	Indeks 1961/1960
Gospodarske investicije	7 437	74,6	8 662	70,9	117
Negospodarske investicije	2 538	25,4	3 562	29,1	140
— v tem družbeni standard	2 459	24,6	3 373	27,6	137
Skupaj	9 975	100	12 224	100	122

V letu 1961 torej predvidevamo občutno izboljšanje deleža negospodarskih investicij v skupni investicijski izgradnji. Ta delež je bil v preteklem razdobju razmeroma nizek in znatno izpod republiškega povprečja, predvideno razmerje za leto 1961 pa je vsklajeno s predvidenim razvojem proizvodnje in z možnostjo zagotovitve potrebnih sredstev za razvoj družbenega standarda.

Razmerje med gospodarskimi investicijami in ustvarjenim družbenim proizvodom bo tudi v letu 1961 znašalo približno 25 %, pri negospodarskih investicijah pa se bo povečalo od 8,5 % v letu 1960 na 10,4 % v letu 1961.

Po posameznih gospodarskih panogah naj bi bile investicije v osnovna sredstva v letu 1961 naslednje (v milijonih dinarjev brez investicij JŽ):

	1960	Struktura %	1961	Struktura %	Indeks 1961/1960
— industrija	1205	16,2	2100	24,2	174
— kmetijstvo	1286	17,3	1600	18,5	124
— gozdarstvo	320	4,3	198	2,3	62
— gradbeništvo	17	0,2	80	0,9	471
— promet	3879	52,2	3740	43,2	96
— trgovina	236	3,2	298	3,4	126
— gostinstvo	262	3,5	320	3,7	122
— obrt	232	3,1	326	3,8	140
Skupaj	7437	100	8662	100	117

Da bi zastoj v nekaterih panogah ne vplival na razvoj ostalih, je predvideno predvsem močno povečanje investicij v gradbeništvo in obrti.

Po posameznih panogah naj bi se predvidena sredstva vložila za naslednje namene:

— v industriji za nakup nove opreme za obstoječo proizvodnjo in za začetek izgradnje zmogljivosti za proizvodnjo osebnih avtomobilov pri tovarni »Tomos«, za rekonstrukcijo podjetja »Lesonit« v Ilirski Bistrici, za izgradnjo zmogljivosti za proizvodnjo umetnih smol pri podjetju »Iplas« v Kopru, hranil v prahu pri podjetju »Delamaris« v Izoli, citronske kisline pri Tovarni organskih kislin v Ilirski Bistrici in feritnih izdelkov v Postojni, za dokončanje opekarne v Obrovem in rekonstrukcije opekarne v Izoli, za začetek rekonstrukcije Ladjedelnice v Piranu, steklarne v Hrpeljah in solin v Portorožu ter za razširitev obrata podjetja »Telekomunikacije« v Sežani. Znatna sredstva so tudi namenjena za zgraditev daljnovodov in transformatorskih postaj kakor tudi za rekonstrukcijo nizkonapetostnega omrežja;

— v kmetijstvu bo treba vlagati razpoložljiva sredstva zlasti za pospešen razvoj povrtninarstva, to je za izgradnjo toplih gred in za ureditev vrtnarij. Nadaljevalo se bo tudi z razvijanjem živinoreje ter so v ta namen predvidena sredstva za nakup živine, za zidavo objektov za živinorejo ter za ureditev mešalcev za močna krmila. V okviru razpoložljivih sredstev za investicije v kmetijstvu naj se omogoči dajanje posojil tudi za izdelavo investicijskih programov in načrtov. V letu 1961 bo v glavnem dokončana tudi izgradnja perutninarske farme v Neverkah. Za obnovo nasadov so v glavnem predvidena le sredstva za nadaljevanje že začelih najnujnejših investicij in za vzdrževanje obnovljenih nasadov do rodnosti. Znatna sredstva pa bodo investirana tudi za izvajanje agro- in hidromelioracij ter za nakup mehanizacije. V ribištvo je predvidena dograditev hladilnice in nakup opreme pri podjetju »Riba« v Izoli. Pri investicijah v kmetijstvu bo treba v bodoče bolj paziti na smotrnost in rentabilnost posameznih naložb ter razpoložljiva sredstva usmeriti v tiste investicije, ki se lahko v kratkem roku aktivirajo;

— v gozdarstvu bodo sredstva za investicije porabljena predvsem za nakup mehanizacije in prevoznih sredstev ter za nadaljnjo graditev gozdnih cest. Tudi pogozdovanje Krasa se bo nadaljevalo v nezmanjšanem obsegu;

— v gradbeništvo so sredstva namenjena za nakup mehanizacije in za urejanje obrtnih obratov pri gradbenih podjetjih;

— v prometu je predvsem predvideno nadaljevanje izgradnje koprškega pristanišča, to je dograditev prve etape operativne obale. V tej zvezi se bo tudi nadaljevalo z gradnjo skladišč in začelo urejati plinske celice. Ta dela bodo financirana predvsem iz združenih sredstev gospodarskih organizacij. Predviden je tudi nakup opreme za pristanišče. Podjetje »Splošna plovba« bo nadaljevalo z investicijami za pridobitev novih ladijskih zmogljivosti. V cestnem prometu so predvidena sredstva za plačilo vlačilcev za podjetje »Intereuropa« ter za nakup avtobusov in kamionov za druga transportna podjetja. Predvidena je tudi izgradnja garaž in oprema delavnic. Letos se bo začelo z rekonstrukcijo ceste prvega reda na odseku Postojna—

Razdrto. V poštnem prometu je poleg nakupa razne opreme predvidena montaža avtomatske centrale v Kopru;

— v trgovini so investicijska sredstva namenjena za nadaljnje povečanje in modernizacijo maloprodaje kakor tudi za ureditev potrebnih skladišč;

— investicije za razvoj turizma in gostinstva bodo vložene za povečanje nastanitvenih zmogljivosti v turističnih in prehodnih središčih. Predvidena so tudi znatna sredstva za izboljšanje gostinske mreže in obratov družbene prehrane. Poleg teh investicij pa predvidevamo, da bodo gospodarske organizacije in ustanove iz drugih okrajev vložile znatna sredstva za gradnjo in ureditev počitniških domov na našem področju;

— obrtna in komunalna podjetja bodo koristila predvidena investicijska sredstva za ureditev uslužnostnih obrtnih obratov in za razširitev zmogljivosti ter za rekonstrukcijo nekaterih proizvodnih obrtnih obratov, zlasti v sežanski občini.

Negospodarske investicije naj bi se povečale za 40 % in ustrezna sredstva porabila predvsem za naslednje namene (v milijonih dinarjev):

	1960	1961	Indeks
— stanovanjska dejavnost	1624	2000	123
— komunalna dejavnost	498	550	110
— šolstvo in kultura	171	583	341
— zdravstvo in soc. dejavnost	166	240	145
Skupaj družbeni standard	2459	3373	137
— državna uprava in ostalo	79	189	239
Skupaj negospodarske panoge	2538	3562	140

Poleg gradnje stanovanj in komunalnih naprav v industrijskih in turističnih središčih bodo investicije za družbeni standard porabljene tudi za nadaljevanje del pri rekonstrukciji obalnega vodovoda, vodovoda v Ilirski Bistrici in za začetek rekonstrukcije vodovoda v Postojni.

V šolstvu je predvidena dovršitev pomorskega centra v Piranu, nadaljevanje graditve osnovne šole v Ilirski Bistrici in začetek graditve osnovnih šol v Kopru, Izoli in Postojni. Predviden je tudi začetek graditve gostinske šole v Kopru in trgovske šole v Izoli ter novega poslopija za Radio Koper.

Med investicijami na področju zdravstva bo najpomembnejši začetek graditve zdravstvenega doma v Kopru, predviden pa je tudi nakup opreme za zdravstvene domove in bolnišnice ter druge zdravstvene ustanove.

Ostale negospodarske investicije se bodo v letu 1961 povečale v glavnem zaradi začetka graditve gasilskega doma v Kopru ter izgradnje carinskih in drugih objektov za obmejne organe.

Predvidena so tudi sredstva za študije in načrte, za geološka raziskovanja ter za druga raziskovalna in pripravljajna dela.

Razpoložljiva in predvidena sredstva za investicije bodo predvidoma na razpolago iz naslednjih virov (v milijonih dinarjev):

	1960	1961	Indeks
zvezna sredstva	3750	3540	94
republiška sredstva	661	1285	194
okrajna sredstva	556	865	156
občinska sredstva	1472	1660	113
sredstva gospodarskih organizacij in ustanov	3162	4054	128
v tem: — amortizacija	926	960	104
— skladi	2236	3094	138
ostala sredstva	374	820	219

Sredstva okrajnega investicijskega sklada bodo porabljena predvsem za že sprejete obveznosti. Glede na majhna še ne angažirana sredstva in na potrebo, da se nujno zagotovijo sredstva in udeležbe za izgradnjo nekaterih važnih gospodarskih objektov, bo okrajni investicijski sklad predvidoma najel posojilo v znesku 300 milijonov dinarjev, ustrezna sredstva pa razporedil za investicije v kovinsko in elektro industrijo, v kmetijstvo, gradbeništvo, trgovino, uslužnostno obrt in komunalne storitve. Sredstva iz okrajnega investicijskega sklada za kmetijstvo bodo na razpolago izključno za udeležbe, in sicer za vrtnarstvo, za vzdrževanje obnovljenih nasadov kmetijskih posestev do rodnosti, za povečanje staleža živine iz lastne prireje in za izgradnjo ustreznih hlevskih zmogljivosti ter za mehanizacijo in hidromelioracije.

Občinskim ljudskim odborom se priporoča, da s svojimi plani usmerijo uporabo sredstev svojih investicijskih skladov po načelih tega plana in da izvršijo osnovno razdelitev razpoložljivih sredstev na posamezne panoge, pri čemer naj predvsem poskrbijo, da bodo pokrite najnujnejše potrebe na področju obrti, zlasti uslužnostne, ter na področju trgovine, gostinstva, komunalnih dejavnosti in kmetijstva. Tudi sredstva stanovanjskih skladov je treba smerjati tako, da bo njihova uporaba kar najbolj vplivala na splošen in skladnejši gospodarski razvoj.

Gospodarske organizacije bodo razpolagale — deloma tudi zaradi sprostitev blokirane amortizacije — z velikimi sredstvi, ki jih je treba usmeriti v tiste namene, katere narekuje splošni gospodarski razvoj v cilju njihove kar največje učinkovitosti. To bo možno doseči le z združevanjem sredstev za finansiranje graditve posameznih pomembnejših gospodarskih objektov, zlasti pa tistih nujnih objektov družbenega standarda, ki jih politično teritorialna enota ne more financirati sama iz svojih sredstev. To združevanje naj poteka v takšnih oblikah, ki zagotavljajo popolno samostojnost gospodarske organizacije pri odločanju in upoštevajo njen gospodarski interes. V ta namen naj občinski ljudski odbori izdelajo konkretne programe za finansiranje takih objektov in jih predložijo delavskim svetom podjetij, da razpravljajo o potrebi in nujnosti ustrezne izgradnje in samostojno sklepajo o svojem prispevku. Pri tem se je treba posluževati tudi bančnega in kreditnega sistema.

Da bi dosegli osnovne naloge investicijske graditve, naj se v letu 1961:

— daje prednost tistim objektom, ki bodo ob najmanjših naložbah dajali največji gospodarski učinek;

— nadaljuje s pripravami in naporji za mehanizacijo in avtomatizacijo proizvodnje ter z razširjanjem in uvajanjem kooperacije in specializacije v proizvodnji;

— pripravijo ekonomsko dobro proučeni in tehnično dokumentirani programi in projekti, ki bodo zagotavljali tudi večjo učinkovitost investicij. V tej zvezi je treba okrepiti in organizacijsko utrditi projektantske organizacije in se v še večji meri poveževati z znanstvenimi in raziskovalnimi zavodi;

— pospeši izvajanje investicijskih del z uvajanjem sodobne proizvodnje gradbenih materialov in elementov kakor tudi z modernizacijo gradbeništva, in končno naj se posveti

— vso skrb varčevanju z investicijskimi sredstvi. Tako investitorji kakor tudi pristojni upravni organi naj zlasti bolj učinkovito spremljajo razvoj investicijskih del in skrbijo, da se investicijska sredstva smotrno uporabijo v skladu s smernicami družbenih planov in da se posamezni objekti pravočasno zgradijo.

IV. poglavje

Zaposlenost in produktivnost

V skladu s doseženimi gospodarskimi rezultati in gibanjem zaposlenosti v letu 1960 je predvideno v letu 1961 še nadaljnje povečanje proizvodnje in blagovnega prometa. Vzporedno s tem računamo, da bo število zaposlenih v družbenem sektorju gospodarstva porastlo za približno 1880 oseb ali za 8 odstotkov, v negospodarskih dejavnostih pa za približno 290 oseb ali za 5%. Ta porast bo po posameznih panogah naslednji:

	Indeks	
	60/59	61/60
Zaposleni skupaj	111	107
od tega v gospodarstvu	112	108
— industrija	110	107
— kmetijstvo	127	108
— gozdarstvo	109	104
— gradbeništvo	107	105
— promet	114	107
— trgovina	108	106
— gostinstvo	107	105
— obrt	119	113
— ostale gospod. dejavnosti	108	150
negospodarske dejavnosti	106	105

Največji porast števila zaposlenih je predviden v industriji, predvsem v strokah proizvodnje gradbenega materiala, v kovinski, kemični in premo govni stroki, nadalje v obrti, zlasti v proizvodnji v kovinski, lesni in kemični stroki ter v kmetijstvu in nekaterih drugih gospodarskih dejavnostih.

Pri zaposlovanju nove delovne sile bo treba še nadalje težiti za tem, da se število zaposlenih povečuje le v primerih, kadar se ustvarjajo nova delovna mesta in tam, kjer povečanje obsega proizvodnje in poslovanja ni možno doseči z obstoječo delovno silo in s porastom produktivnosti.

Izkoriščanje razpoložljivega delovnega časa je treba še nadalje izboljšati z zmanjšanjem izostankov in fluktuacije delovne sile. Zato je treba izvajati ukrepe za izboljšanje delovne discipline in vzporedno skrbeti za izboljšanje življenjskih pogojev zaposlenih.

Takšno gibanje števila zaposlenih in predvideni nadaljnji gospodarski razvoj bosta zahtevala vsestransko mobilizacijo obstoječih rezerv, zlasti pa izboljšanje organizacije dela.

Hitrejši razvoj gospodarstva bo temeljil predvsem na naraščanju produktivnosti, ki je obenem tudi pogoj za predvideno povečanje osebne potrošnje. Predvidevamo, da se bo produktivnost v družbenem sektorju gospodarstva letos povečala za približno 11 odstotkov, računano na podlagi družbenega proizvoda na enega zaposlenega.

Gibanje produktivnosti po posameznih panogah gospodarstva bo naslednje:

	Indeks	
	60/59	61/60
Skupaj gospodarstvo	115	111
— industrija	116	117
— kmetijstvo	100	119
— gozdarstvo	105	104
— gradbeništvo	117	111
— promet	121	110
— trgovina	109	112
— gostinstvo	113	112
— obrt	114	107
— ostale gospod. dejavnosti	129	96

Največji porast produktivnosti naj bi dosegli v industriji, predvsem v stroki proizvodnje gradbenega materiala, v kovinski, kemični in elektroindustriji, v kmetijstvu pa predvsem pri kmetijskih posestvih in ribištvu.

K povečanju produktivnosti bo zlasti mnogo pripomogla nova delitev celotnega dohodka v gospodarstvu, ki bo v še večji meri vzpodbujala kolektive k boljšemu gospodarjenju in k povečanju rentabilnosti, ter stimulativen način nagrajevanja. Gospodarske organizacije naj še naprej izpopolnjujejo sistem delitve osebnega dohodka in dosledno uvajajo nagrajevanje po ekonomskih enotah ter po doseženem učinku pri delu.

Razen tega bo treba za hitrejši razvoj produktivnosti pospeševati uvajanje modernih tehnoloških postopkov in sodobne organizacije proizvodnje, še nadalje iskati možnosti za boljše izkoriščanje obstoječih zmogljivosti ter razvijati raziskovalno dejavnost (v večjih podjetjih) in jo še tesneje povezati s proizvodnjo, kar je prvi pogoj za dobro organizacijo dela, ki je na splošno še zelo pomanjkljiva.

Tudi strokovna vzgoja in strokovno izpopolnjevanje kadrov po delovnih mestih postaja vedno važnejši činitelj v razvoju gospodarstva.

Iz strukture zaposlenih je razvidno, da se iz leta v leto izboljšuje kadrovski sestav zaposlenih. Vendar je opaziti, da je pri delavcih in uslužbencih strokovno napredovanje v višje kvalifikacije še vedno prepočasno in ni v skladu s hitrim razvojem gospodarstva našega okraja. Temu problemu bo treba v bodoče posvetiti več skrbi kot do sedaj, in sicer v smeri pospešenega organiziranja strokovnih centrov, večje povezanosti s strokovnimi šolami, prevzemanja ustanoviteljskih pravic nad šolami s strani gospodarskih organizacij ter z zagotovitvijo primernih finančnih sredstev za graditev in vzdrževanje osnovnih šol, kakor tudi za štipendiranje potrebnih strokovnih kadrov.

V. poglavje

Osebna potrošnja in družbeni standard

Osebna potrošnja

Predvideni porast narodnega dohodka, plač in produktivnosti bo omogočil še nadaljnje povečanje osebne potrošnje in izboljšanje življenjskih pogojev prebivalstva v našem okraju. V tej zvezi pričakujemo, da bo osebna potrošnja porastla v primerjavi z letom 1960 za 15 % ,na prebivalca pa za približno 13 odstotkov.

Močan porast osebne potrošnje je zlasti predviden v družbenem sektorju gospodarstva, kjer se bo plačni sklad povečal za 16,4 %, v negospodarski dejavnosti pa za 18,7 %.

Največji porast plačnega sklada je predviden v gospodarstvu, zlasti v industriji, obrti, prometu in kmetijstvu, v negospodarskih dejavnostih pa predvsem v šolstvu.

V letu 1961 predvidevamo, da bodo osebni dohodki zaposlenih v državnih organih in ustanovah nekoliko hitreje naraščali, da bi se jih na ta način bolje vskladilo z zaslužki v gospodarstvu. Razen tega računamo s postopno uvedbo stimulatивnejšega načina nagrajevanja, kar bo pripomoglo k boljšemu in učinkovitejšemu delu uslužbencev ter k izboljšanju kvalitete dela v javni upravi.

Prejemki od pokojnin in invalidnin se bodo letos povečali za 26 %, predvsem zaradi povečanja števila upokojencev in zaradi vskladitve pokojnin s porastom realnih plač delavcev in uslužbencev. Tudi pri drugih izdatkih iz socialnega zavarovanja predvidevamo, da se bodo v primerjavi z lani močno povečali, kar naj omogoči izboljšanje pogojev za zdravstveno zavarovanje.

Osebna potrošnja kmečkega prebivalstva se bo letos povečala za približno 5 % več kot v letu 1960 in bo v glavnem skladna z razvojem kmetijske proizvodnje, upoštevajoč pri tem močno razširitev pro-

izvodne kooperacije med kmetijskim zadrugami in zasebnimi kmetovalci.

Za predvideni porast osebne potrošnje prebivalstva bo potrebno:

— da se naraščanje osebnih dohodkov v gospodarstvu čimbolj veže s produktivnostjo in da bi bili le-ti čimbolj odvisni od razvoja in doseženih uspehov v gospodarstvu;

— da občinski ljudski odbori skrbijo za nadaljnje izboljšanje organizacije preskrbe, zlasti v mestih, nadalje za širjenje obratov za družbeno prehrano, uslužnostnih obratov in servisov, predvsem v okviru stanovanjskih skupnosti, ter da za te dejavnosti namenijo več sredstev za ureditev lokalov in za njihovo boljšo opremo.

Gospodarske organizacije pa morajo stremeti za tem, da ne bodo neopravičeno zviševale cen lastnim proizvodom in storitvam, da bi se ohranilo doseženo razmerje in doseglo predvideno povečanje realne osebne potrošnje. Pri tem bodo imeli važno vlogo tudi oblastveni in politični činitelji in sami potrošniki.

Družbeni standard

Predvideni gospodarski razvoj bo zahteval nadaljnje in še večje izboljšanje vseh služb in dejavnosti s področja družbenega standarda, zlasti tistih, od katerih so v največji meri odvisni življenjski pogoji prebivalstva. Zato je treba večja sredstva vlagati predvsem v stanovanjsko, komunalno, prosvetno in zdravstveno dejavnost.

Investicije za gradnjo objektov družbenega standarda bodo letos porastle za 37 %. Delež negospodarskih investicij v skupnih investicijah naj bi se povečal od 25 % v letu 1960 na 29 % v letu 1961, kljub močnemu povečanju pa še ne zagotavlja ureditve vseh najnujnejših problemov na tem področju. Zato bo treba predvsem skrbeti, da se bodo sredstva, ki bodo na razpolago, tudi res najekonomičneje vlagala tja, kjer so problemi najbolj pereči in rezultati dosegljivi na najbolj gospodaren način.

Spremembe v sistemu finansiranja šolstva in zdravstva pa bodo zagotovile večja sredstva za tekoče delovanje kot tudi za večjo graditev. Uspešna izvedba teh nalog in proporcev pa bo v glavnem odvisna od sredstev, ki jih bodo prispevale gospodarske organizacije v te namene.

V letu 1961 predvidevamo za gradnjo stanovanj približno 2 milijardi dinarjev ali za 23 % več kot leta 1960.

Sredstva, namenjena za stanovanjsko izgradnjo iz občinskih stanovanjskih skladov, bodo v letu 1961 ostala v glavnem na ravni lanskega leta, medtem ko so večja sredstva predvidena od gospodarskih organizacij, zavodov in ustanov.

V letu 1961 pričakujemo več sredstev iz republiškega stanovanjskega sklada za nadaljnjo izgradnjo mesta Koper.

Število dokončanih stanovanj v letu 1961 naj bi glede na razpoložljiva sredstva in pospešitev stanovanjske izgradnje doseglo približno 600 enot ali za 36 % več kot leta 1960. Pri tem računamo tudi na povečano izgradnjo pri zasebnikih.

Investitorji in izvajalci morajo podvzeti vse mere, da se v letu 1960 nedokončana stanovanja usposobijo že letos, pri gradnji novih stanovanj pa je treba skrajšati roke izgradnje.

Struktura dokončanih stanovanj v letu 1961 v primerjavi z letom 1960 bo predvidoma naslednja:

	1960	1961
— posebne sobe in garsoniere	40 %	13 %
— enosobna stanovanja	3 %	10 %
— dvosobna stanovanja	25 %	42 %
— trosobna stanovanja	15 %	31 %
— štirisobna stanovanja	17 %	4 %

Iz tega sledi, da bo v letu 1961 dokončano naj-več enosobnih, dvosobnih in trosobnih stanovanj.

Da se uresniči predvideni obseg stanovanjske izgradnje, naj občinski ljudski odbori bolj angažirajo razpoložljiva sredstva gospodarskih organizacij in ustanov ter sredstva državljanov.

Razpoložljiva sredstva je treba čimbolj usmerjati v gradnjo racionalnih stanovanj, ki bodo po površini in opremljenosti bolj ustrezala potrebam in možnostim stanovanjskih uporabnikov. Hitrejša in boljše graditev stanovanj bo odvisna tudi od čimprejšnjega razčiščenja urbanističnih zasnov v obalnem področju in izdelave le-teh na gornjem področju. To bo omogočilo gradnjo na večjih kompleksih in večjo uporabo gradbene mehanizacije ter uvajanje drugih sodobnih načinov gradnje, kar bo vplivalo na pocenitev gradenj.

Na hitrejšo stanovanjsko izgradnjo bo bistveno vplivalo tudi izpopolnjevanje sistema delitve osebne dohodka ter dosledno uvajanje nagrajevanja po učinku v gradbeništvu. Pogoji za to pa bo izboljšanje organizacije dela.

Občinski ljudski odbor in gospodarske organizacije morajo zagotoviti več sredstev tudi za gradnjo stanovanj za potrebe borcev narodnoosvobodilne borbe.

Letos predvidevamo za komunalno dejavnost 550 milijonov dinarjev ali za 10 % več kot leta 1960. Večji del teh sredstev je namenjen za rekonstrukcijo vodovodnega omrežja (Postojna—Pivka, Izola in Strunjan), nadalje za izboljšanje kanalizacijskega omrežja in drugih komunalnih naprav (ureditev cest, pločnikov, parkirnih prostorov, javne razsvetljave in tako dalje) v vseh mestnih središčih.

Nadaljnji razvoj bo zahteval, da se ti problemi hitreje rešujejo skladno z razvojem in potrebami družbenega standarda.

Pri urejevanju komunalne problematike bodo morali občinski ljudski odbori v večji meri pritegniti tudi sredstva gospodarskih organizacij in državljanov.

»Rižanski vodovod« in »Vodna skupnost« naj nadaljujeta z raziskavami za pridobivanje vode v Sečovljah in pristopita k proučevanju možnosti pridobivanja vode iz akumulacijskega bazena, ki bo zgrajen pod Kubedom. Boljšo preskrbo z vodo bodo morala doseči vodovodna podjetja z izboljšanjem servisne službe.

Predvidevamo, da se bo v letu 1961 investiralo v kulturno-prosvetni dejavnosti 583 milijonov dinarjev ali za 241 % več kot lani.

V letu 1961 bo treba posvetiti večjo skrb zlasti povečanju šolskega prostora. V ta namen naj bi se investiralo približno pol milijarde dinarjev, od katerih bo večji del namenjen za gradnjo osnovnih šol. Predvidevamo, da bodo sredstva za gradnjo osnovnih šol zagotovile predvsem gospodarske organizacije.

Večje naložbe v osnovno šolstvo v letu 1961 so potrebne zaradi naglega naraščanja števila šoloobveznih otrok v mestnih središčih in počasnejše dosedanje graditve šolskega prostora glede na razvoj gospodarstva. Nove spremembe, ki so nastale v zvezi s finansiranjem šolstva, pa bodo zagotovile boljše materialne pogoje in izboljšale delovanje šol.

Letos predvidevamo začetek gradnje osnovnih šol v Kopru, v Izoli in v Postojni ter nadaljevanje gradnje osnovne šole v Ilirski Bistrici.

Spričo naglega gospodarskega razvoja v okraju in potreb po strokovnih kadrih pa se predvideva začetek gradnje gostinske šole v Kopru in trgovske šole v Izoli ter dograditev pomorskega centra v Piranu.

Sedanja zmogljivost šolskih prostorov v okraju je zelo kritična, predvsem v mestnih središčih, kjer se pouk v večini primerov vrši v treh izmenah, ponekod pa bo morda treba uvesti celo četrti.

Zaradi hitrega naraščanja števila učencev, ki ni v nobenem razmerju s tempom izgradnje osnovnih šol, postaja šolski prostor iz leta v leto bolj tesen. Površina učilnic v osnovnih šolah (v mestnih središčih) na enega učenca je naslednja:

	Število učencev		Površina učilnic na učenca	
	59/60	60/61	59/60	60/61
Hrpelje	281	329	0,77	0,65
Ilir. Bistrica	1038	1168	0,61	0,55
Izola	1030	1159	0,83	0,74
Koper	1600	1811	0,60	0,53
Piran	821	963	1,10	0,94
Postojna	1125	1178	0,43	0,42
Sežana	531	609	1,96	1,71

Iz pregleda je razvidno, da ima samo Sežana zadovoljivo razmerje med šolsko (učilniško) površino in številom učencev, dočim so ostala mestna središča daleč pod republiškim normativom, ki znaša 1,50 m² na učenca.

Tudi oprema v osnovnih šolah je pretežno zastarela in jo bo treba postopno zamenjati, posebno tisto, ki izvira deloma še iz avstrijskih in italijanskih časov.

Prav tako občutno je pomanjkanje učil in učnih pripomočkov, zlasti na osnovnih šolah. Vsa ta problematika, ki izvira iz pomanjkanja šolskega prostora in drugih učnih potrebščin, resno ovira reden pouk; pri tem se ne morejo razvijati vse dejavnosti in oblike dela, ki jih narekuje nova šolska reforma.

Tem problemom bodo morali občinski ljudski odbori posvetiti večjo skrb s tem, da zanje namestijo več sredstev.

Na področju kulture in prosvete je predviden začetek gradnje novega poslopja za Radio Koper.

Najbolj pereč problem na področju zdravstva predstavlja izgradnja nove bolnišnice in zdravstvenega doma v Kopru, ker sedanje zmogljivosti in organizacija zdravstvenih služb na obalnem področju ne zadoščajo potrebam in zahtevam sodobne zdravstvene službe. V ta namen ter za razvoj zdravstvenih služb in socialnega skrbstva predvidevamo v letošnjem letu 240 milijonov dinarjev. Ta sredstva bodo v glavnem potrošena za začetek gradnje novega zdravstvenega doma v Kopru in za izdelavo načrtov za novo koprsko bolnišnico ter za nakup razne zdravstvene opreme za bolnišnice in zdravstvene domove.

Na področju ostalih dejavnosti je letos predvidena gradnja gasilskega doma v Kopru, nadaljevanje gradnje in adaptacij sodnih poslopij ter objektov za potrebe obmejnih in upravnih organov.

DRUGI DEL

RAZVOJ PO POSAMEZNIH PANOGAH

VI. poglavje

Industrija

Na podlagi doseženega razvoja industrijske proizvodnje bo fizični obseg v letu 1961 porasel predvidoma za 21 %. Takšen porast je predviden zlasti na osnovi boljše organizacije dela in smotrnejšega koriščenja obstoječih zmogljivosti ter večjega zanimanja proizvajalcev zaradi učinkovitejšega nagrajevanja po vložnem delu.

Gibanje proizvodnje po posameznih strokah je predvideno takole:

Stroka	Indeks	
	1960 1959	1961 1960
112 — proizvodnja premoga	107	133
116 — nekovine	104	173
117 — kovinska industrija	215	130
118 — ladjedelništvo	122	102
119 — elektro industrija	93	123
120 — kemična industrija	95	153
121 — industrija gradb. materiala	97	150
122 — lesna industrija	119	99
124 — tekstilna industrija	111	130
127 — živilska industrija	123	116
Industrija skupaj	142	121

V okviru tega povečanja je predviden naslednji porast važnejših proizvodov:

Proizvodi	Enota mere	1960	1961	Indeks
Energetski proizvodi:				
— črni premog	t	23 900	32 000	134
Reprodukcijski material:				
— rezan les skupaj	m ³	44 610	44 220	99
od tega: iglavci	m ³	31 217	30 000	96
listavci	m ³	13 393	14 220	106
— lesonit plošče	t	11 100	7 500	68
— melaminske in emajlirane plošče	000/m ²	383	280	73
— vezane plošče	m ³	3 187	3 644	114
— panel plošče	m ³	2 752	2 800	102
— furnir rezan	m ³	2 384	2 410	101
— furnir luščen	m ³	3 361	3 650	109
Proizvodi za gradbeništvo:				
— zidaki	000/enot	8 404	14 754	176
— marmorni bloki	m ³	730	930	127
— marmorne plošče	m ²	1 763	2 020	115
Proizvodi, namenjeni pretežno osebni porabi:				
— morska sol	t	11 300	25 000	221
— mopedi	kosov	33 384	35 000	105
— osebni avtomobili	kosov	—	600	—
— radijski sprejemniki	kosov	40 122	50 000	125
— izdelki iz plastičnih mas	t	357	400	112
— umetne smole	t	—	500	—
— penaste mase	t	—	90	—
— stanovanjsko pohištvo in drugi končni izdelki	v milij. din	1 049	1 380	131
— volnena trikotaža	t	35	45	129
— ribje konzerve	t	3 103	3 900	126
— predelava sadja	t	1 620	800	49
— konzerve vrtnin	t	3 252	3 700	114
— jušni koncentrat	t	698	813	116
— mesni izdelki	t	1 687	2 015	119

Povečanje števila zaposlenih je predvideno za približno 700 oseb ali za 7%, kar naj bi omogočilo povečanje produktivnosti, računano po fizičnem obsegu na zaposlenega, za 13%.

Novo zaposlovanje je utemeljeno samo v tistih gospodarskih organizacijah, kjer bodo z izpopolnitvijo strojnih naprav odpravili ozka grla v proizvodnih procesih in tako bolje koristili obstoječe zmogljivosti, uvajali drugo oziroma tretjo izmeno ali dali v obratovanje nove zmogljivosti.

Investicijska vlaganja bodo usmerjena v začetek izgradnje in rekonstrukcije tistih objektov, ki bodo predvidoma zgrajeni v perspektivnem razdobju 1961 do 1965 in ki bodo bistveno pripomogli h krepitvi gospodarske osnove in še nadalje spreminjali gospodarsko strukturo okraja. Zato so glavne investicije predvidene za razvoj kovinske, kemične, elektro in lesne industrije ter industrije gradbenega materiala:

— v kovinski industriji bo s temi investicijami omogočena podvojitev proizvodnje motornih koles in začetek izgradnje zmogljivosti za proizvodnjo osebnih avtomobilov;

— v kemični industriji za izgradnjo zmogljivosti za proizvodnjo umetnih smol;

— v elektro industriji za razširitev obrata podjetja »Telekomunikacije« v Sežani, ki bo v skladu s specializacijo proizvodnje tega podjetja po obratih postopoma prevzel celotno proizvodnjo radijskih in televizijskih sprejemnikov. V Postojni je predvidena gradnja objekta za proizvodnjo feritov;

— v lesni industriji za povečanje proizvodnje lesonitnih plošč od 11 tisoč na 17 tisoč ton;

— v živilski industriji bodo zgrajene zmogljivosti za proizvodnjo hranil v prahu v Izoli in citronske kisline v Ilirski Bistrici;

— v industriji gradbenega materiala bo dograjena opekarna v Obrovem.

Skupno je predvideno 2,1 milijarde dinarjev investicij, od tega polovica iz lastnih sredstev gospodarskih organizacij. Pri tem niso računana razna inozemska posojila za investicijski material in opremo, ki bodo znašala nadaljnjih 670 milijonov dinarjev. Svoja razpoložljiva sredstva naj industrijska podjetja koncentrirajo in usmerjajo v kar najbolj rentabilne namene. Med podjetji pa je treba pospeševati združevanje v vseh oblikah. Bolj kot do sedaj bodo morala podjetja vlagati svoja sredstva tudi v obratne sklade ter za razvoj družbenega standarda.

Predvideno gibanje industrijske proizvodnje bo zahtevalo vsestranske napore gospodarskih organizacij, ljudskih odborov ter strokovnih in poslovnih združenj. Naloge, ki jih bo treba reševati, so predvsem naslednje:

— da bodo razpoložljive proizvodne zmogljivosti čimbolj izkoriščene, tudi s povečanjem dela v izmenah;

— da bodo racionalizirani proizvodni procesi. V ta namen bo treba pospešeno nadaljevati z izboljševanjem organizacije dela, z mehanizacijo tehnoloških procesov in s smelejšim uvajanjem elektronske tehnike in avtomatizacije v proizvodnjo;

— da se bosta razvijala specializacija podjetij in sodelovanje med podjetji na podlagi dolgoročnih dogovorov, ki naj temeljijo na ekonomskih interesih gospodarskih organizacij;

— pospešiti bo treba izdelavo programov ter projektov ob umoštevajanju sodobnih tehnoloških procesov za rekonstrukcije in nove objekte, ki naj bi jih gradili v letih 1961—1965 in zagotovili s tem predvideni perspektivni razvoj industrije;

— da se bo raziskovalno delo razvijalo z organizacijo razvojnih oddelkov in laboratorijev za reševanje problemov industrije pri večjih podjetjih. Na tej osnovi bo treba osvajati novo proizvodnjo in

povečati izbiro ter kakovost industrijskih izdelkov, kar bo omogočilo tudi večji izvoz;

— da se bodo za zagotovitev potrebnega strokovnega kadra izkoristile vse možnosti strokovne vzgoje in pospešeno organiziralo priučevanje na delovnem mestu;

— da se bo nadaljevalo s še smelejše stimulatивно delitvijo osebnih dohodkov po učinku in z obračunavanjem po ekonomskih enotah.

Po posameznih strokah industrijske proizvodnje in podjetij bo treba izvršiti še naslednje:

V razdeljevanju električne energije je treba še nadalje težiti za zmanjšanjem energetskih izgub v električnem omrežju, skrbeti za sistematično obnavljanje in boljše vzdrževanje omrežja, kakor tudi za postavitev novih razdelilnih in trafopostaj, zlasti v Pivki, Sežani, Portorožu, Izoli in Kopru. Za ta vlaganja bo treba koristiti razpoložljiva sredstva elektro podjetij in sredstva, ki se stekajo v ta namen v občinske sklade. Zaradi vedno večjega uvažanja gospodinjskih in drugih električnih aparatov naj se poveča večja skrb pravilnemu dimenzioniranju električnih instalacij, kakor tudi organizaciji dobre servisne službe.

Rudnika v Sečovljah in Vremah naj pri pridobivanju premoga raziskujeta tudi nove zaloge, da ustvarita pogoje za nadaljnjo proizvodnjo. V Rudniku Sečovlje bodo letos predvidoma dokončali vsa investicijska dela, ki so predvidena s programom, Rudnik Vreme pa bo moral zagotoviti stalnejši odjem tekoče proizvodnje, predvsem z izboljšanjem komercialne službe.

V industriji nekovin bo podjetje »Piranske soline« obnovilo obstoječe soline z razpoložljivimi lastnimi sredstvi, da bi lahko obdržalo dosedanje proizvodnje soli. Investicije bo treba izvajati tako, da bodo v primeru odobritve potrebnih sredstev po investicijskem programu za rekonstrukcijo in modernizacijo proizvodnega postopka skladne s tem programom.

Podjetje TOS naj bi že letos pristopilo k predvideni rekonstrukciji obrata v Hrpeljah za povečanje zmogljivosti sedanje proizvodnje laboratorijskega stekla.

V kovinski industriji bo osnovna naloga tako v podjetju »Tomos« v Kopru kakor v podjetju »Mehanotehnika« v Izoli, da čimprej izvedeta predvidene rekonstrukcije za povečanje proizvodov motornih koles, vijakov in drugih izdelkov, predvidenih z investicijskimi programi. Podjetja se bodo morala še nadalje povezovati z ostalo strojno industrijo v državi in z inozemskimi kooperanti, pri čemer je dati v medsebojnih pogodbah poseben poudarek na spoštovanje dobavnih rokov. Tovarna »Tomos« naj pravočasno zagotovi potrebna finančna sredstva, da bi predvideno rekonstrukcijo izvajali nemoteno. Posebno skrb bo moralo podjetje posvetiti usposabljanju strokovnega kadra, da bi v najkrajšem potrebnem času lahko osvojili tudi predvideno proizvodnjo osebnih avtomobilov.

Podjetje »Lama« naj svoja razpoložljiva sredstva skladno s predvidenim razvojem podjetja čimprej odločiti, kateremu od treh izdelanih investicijskih programov bo dalo prednost, da bi pravočasno pristopilo k izvajanju investicij in čimprejšnjemu učinku le-teh na povečano proizvodnjo.

Podjetje »Lama« naj svoja razpoložljiva sredstva kar najbolj smotrno koristi za izpopolnjevanje zastarele opreme, da bo z boljšo organizacijo proizvodnega procesa doseglo kar največji ekonomski učinek.

V Ladjedelnici bo treba skladno s programom podjetja postopoma izpopolnjevati opremo in urediti obalo za gradnjo in popravilo tudi večjih ladij.

Podjetje »Telekomunikacije« bo moralo s pomočjo Občinskega ljudskega odbora Sežana ukreniti vse potrebno, da bi že letos izvedli nadzidavo obratnih prostorov in izvršili predvideni prenos proizvodnje v Sežano. Pri tem bo moralo vodstvo

podjetja in obrata skrbeti, da ne bo zaradi tega ovirana tekoča proizvodnja.

V kemični industriji bo podjetje »Iplas« začelo letos s proizvodnjo umetnih smol in penastih mas. Podjetje bo moralo posvetiti večjo skrb kot do sedaj organizaciji dela, da bo ustvarilo predvideno proizvodnjo in primerno izkoristilo obstoječe zmogljivosti. S tem v zvezi je treba čimprej izvršiti vse priprave za preselitev sedanje proizvodnje v prostore podjetja »Jadranka« v Piran. S specializacijo proizvodnje po obratih bo možno povečati proizvodnost in doseči boljši ekonomski učinek. Za nadaljnji razvoj dosedanje proizvodnje je treba čimprej izdelati dopolnilni program. Prav tako morajo pravočasno izdelati vse ostale programe in dokumentacijo razvoja podjetja, hkrati pa odločneje pristopiti k reševanju kadrovskih vprašanj in drugih problemov, ki so s tem povezani.

V industriji gradbenega materiala bo treba zlasti težiti za tem, da se že v prvem polletju dogradi opekarna v Obrovem in dokonča rekonstrukcija opekarne v Izoli, da bi tako omogočili čimvečjo proizvodnjo opečnih izdelkov. S tem bodo odpravljeni nepotrebni prevozi teh izdelkov iz oddaljenih krajev, kar je med drugim povzročalo porast cen gradbenim storitvam. Zato naj si Opekarna Obrov že sedaj zagotovi in usposobi potreben kader, da bi ob dograditvi začeli z nemoteno proizvodnjo.

Podjetje »Marmorindus« Sežana naj svoja razpoložljiva sredstva smotrno izkoristi za izpopolnitev opreme, zlasti za proizvodnjo marmornih blokov in plošč, ki so iskan proizvod na zunanem tržišču. V ta namen bi morali zgraditi v kamnolomih delovne lope. Posebno skrb naj podjetje posveti izboljšanju celotnega poslovanja, predvsem pa tehnični in komercialni službi.

Proizvodnja v tekstilni industriji bo hitreje naraščala zaradi novih pletilnih strojev, ki jih je dobila Tovarna pletenin Sežana ob koncu lanskega leta.

Zaradi rekonstrukcije, ki je predvidena v podjetju »Lesonit« v Ilirski Bistrici, bo proizvodnja v lesni stroki letos nekoliko manjša, vendar bo moralo podjetje skrbeti, da bo zaradi tega izpad v proizvodnji čim manjši.

V podjetjih »Javor« in »Topol« bodo letos proizvajali več končnih izdelkov, za kar bodo morali proizvodnjo primerno organizirati in čimbolj smotrno izkoristiti obstoječo lesno maso. Prav tako naj bi v teh podjetjih ustrezno ukrepali za hitrejši porast produktivnosti.

Podjetje »Javor« naj bi letos pripravilo potrebno dokumentacijo za gradnjo tovarne kosovnega pohištva, ki je predvidena v perspektivnem razvoju podjetja.

Podjetje »Stil« v Kopru naj bi čimprej dogradilo sušilnico in skrbelo za hitrejše obračanje obratnih sredstev in za še nadaljnje naraščanje proizvodnje ter izboljšanje kakovosti izdelkov.

V živilski industriji bo podjetje »Delamaris« povečalo proizvodnjo tistih artiklov, po katerih je večje povpraševanje na trgu in opuščalo tiste, ki so obenem tudi manj donosni. Svojo proizvodnjo bo podjetje razširilo tudi na proizvodnjo izdelkov z višjo stopnjo predelave, t. j. na razna hranila v prahu, za kar so že predvidena in zagotovljena potrebna sredstva. Izboljšati je treba tudi kakovost embalaže in opreme proizvodov.

Podjetje »TOK« v Ilirski Bistrici naj bi čimprej dokončalo začete investicije za proizvodnjo citronske kisline. S tem bo treba zagotoviti, da bo ta proizvodnja krila vse potrebe na domačem trgu.

Mlekarna v Sežani naj bi poleg proizvodnje mlečnih izdelkov še nadalje proizvajala več lepil, za kar naj ustrezno organizira komercialno službo. Podjetje bo moralo resneje pristopiti k pravilnemu nagrajevanju po enoti proizvoda, da bodo res nagrajeni le tisti, ki več proizvajajo, ne pa linearno zaradi morebitnih ugodnih tržnih razmer, kot se je to dogajalo lani.

VII. poglavje

Kmetijstvo

V letu 1961 pričakujemo povečanje fizičnega obsega kmetijske proizvodnje za 25 %, oziroma s stranskimi dejavnostmi za 20 %.

V posameznih kmetijskih strokah predvidevamo naslednji porast proizvodnje:

	1960 1959	1961 1960
Poljedelstvo	88	120
— žita	88	95
— industrijske rastline	79	104
— vrtnine	85	139
— krmne rastline	102	114
Sadjarstvo	119	154
Vinogradništvo	62	162
Živinoreja	120	121
Ribolov	72	128
Domača predelava	63	140
Kmetijska proizvodnja	96	125
Stranske dejavnosti	138	96
Kmetijstvo skupaj	101	120

Vrednost kmetijske proizvodnje, izračunana po stalnih cenah iz leta 1959, bo znašala 8 milijard 716 milijonov dinarjev, kar je za milijardo 737 milijonov več kot znaša lanska vrednost kmetijske proizvodnje. Od tega povečanja odpade 933,7 milijonov ali 54 % na proizvodnjo kmetijskih posestev, združenih ekonomij, perutninarske farme in ribiških podjetij.

Predvideno je, da se bo kmetijska proizvodnja družbenega sektorja povečala za 94 %. Znatno delež pri tem povečanju odpade na Perutninarsko farmo Neverke in sicer nad 400 milijonov.

Da bi dosegli nadaljnjo modernizacijo proizvodnih procesov in da bi ostvarili predvideni obseg organizirane kmetijske proizvodnje, bodo kmetijske organizacije nabavile 25 traktorjev s potrebnimi priključnimi stroji ter 8 silokombajnov, tako da bi ob koncu leta 1961 razpolagali s približno 185 traktorji in 18 silokombajni. Poleg tega bo treba nakupiti še drugo mehanizacijo, predvsem strojno opremo za obdelovanje vrtnin.

Poraba umetnih gnojil bo skladna s predvidenim proizvodnim programom družbenih in združenih posestev in združne kooperacije ter bo znašala 7000 ton.

Družbena posestva in združne ekonomije bodo še nadalje povečevale svoje površine z vključevanjem zemljišč SLP. Teh bo v letu 1961 vključenih v organizirano proizvodnjo 633 ha. Zemljišča, ki jih zaradi oddaljenosti ali neprimkladne konfiguracije terena kmetijske proizvodne organizacije še ne bodo vključile v svoj sestav, naj se pogozdijo ali posadijo z ekstenzivnimi trajnicami.

Zakon agrominimuma, ki daje široke možnosti za razvoj kmetijstva, je treba začeti izvajati tudi v naših občinah. S pomočjo tega zakona bomo marsikje lahko pospešili, da se bo zemlja intenzivneje obdelovala in to skladno z družbenimi koristmi.

Poljedelstvo

V poljedelstvu predvidevamo letos za 20 % večjo proizvodnjo kakor lani. Na socialističnih kmetijskih obratih bo znašal porast proizvodnje 92 %.

Največji porast v sami strukturi poljedelske proizvodnje je predviden pri vrtninah in sicer za 39 % v primerjavi z letom 1960. Tudi pridelek krme se bo povečal za 14 %, medtem ko bo proizvodnja žit predvidoma za 5 % manjša kot lani.

Na tako visok odstotek porasta poljedelske proizvodnje vpliva predvsem slaba letina v lanskem letu in pa predvideno močno povečanje proizvodnje v letu 1961 na ekonomijah kmetijskih zadrug, na družbenih posestvih in v proizvodnem sodelovanju.

Ker je izredno deževno vreme oviralo setev ozimnih žit, bo treba pri pomladanski setvi povečati setev jarih krmnih žit in koruze za 900 ha površin nad povprečno raven jarih posevkov. Kljub temu se bodo površine pod žiti zmanjšale za približno 12 % v primerjavi z letom 1960. Povečale pa se bodo površine pod krmnimi rastlinami in vrtninami, predvsem v družbenem sektorju.

Njivske površine na socialističnih kmetijskih obratih se bodo leto povečale v primerjavi z letom 1960 za 41 % ali za 351 ha.

Površine pod žiti na družbenih posestvih bodo minimalne, kar je skladno z načeli specializacije proizvodnje v tiste smeri, za katere imamo najboljše pogoje, to je v živinorejsko v gornjem področju in v vrtnarsko v obalnem pasu.

V kooperaciji se zmanjša obseg pridelovanja pšenice od 366 ha v letu 1960 na 50 ha v letu 1961. Povečalo pa se bo pridelovanje krmnih žit od 86 ha na 165 ha, pri koruzi pa od 58 ha na 435 ha. Skupaj bo torej znašal obseg proizvodnje v kooperaciji pri žitih 650 ha.

Pri širjenju hibridne koruze v letu 1960 niso bili doseženi zadovoljivi rezultati. Tudi letošnja akcija za setev heterozne koruze bo imela poizkusni značaj, ker še ni uspelo ugotoviti, katere hibridne sorte imajo pogoje za široko gojitev.

Predvideno je, da bodo posestva in združne ekonomije posadile letos z vrtninami 385 ha njivskih površin, od katerih odpade 87 ha na posestva in 298 ha na združne ekonomije.

Za obdelovanje vrtnin naj si kmetijske proizvodne organizacije zagotovijo strojno opremo, da bi se potreba po delovni sili kar najbolj omejila. Težave pa bodo zaradi zagotovitve kvalitetnih semen in potrebnih organskih gnojil.

Pomanjkanje kvalitetnih semen predstavlja velik problem v razvoju povrtninarstva. Zato je bil pri Zbornici za kmetijstvo in gozdarstvo ustanovljen odbor za semenarstvo, ki naj organizira proizvodnjo kvalitetnih semen.

V združni kooperaciji je predvideno pridelovanje vrtnin na površini 1520 ha. Največja bo organizirana proizvodnja krompirja in sicer na 1100 ha in paradižnika na 180 ha. Oblika sodelovanja bo še nadalje v glavnem pogodbeno proizvodnja.

Pridelek krme je bil lani kljub pomladanski suši kar zadovoljiv. Zagotoviti bo treba, da se tudi pri povprečnih pogojih pridelek krme letos ne bo zmanjšal, pač pa še povečal. Zato je treba povečati njivske površine krmnih rastlin za 429 ha ali 11 % in razširiti kooperacijo v travništvu in pašništvu. V proizvodnem sodelovanju bo letos zajeto 710 ha detelje in lucerne in 80 ha krmnih okopavin. Nadalje se bo povečal obseg proizvodnje v travništvu od 1520 ha v lanskem letu na 2320 ha v letu 1961 in v pašništvu od 127 na 510 ha.

Pri kmetijskih posestvih in ekonomijah kmetijskih zadrug je predvideno povečanje površin, posejanih s krmnimi rastlinami, od 416 ha v letu 1960 na 656 ha v letu 1961. Od tega bodo posejala kmetijska posestva 424 ha in kmetijske zadruge 232 ha.

Živinoreja

Živinorejska proizvodnja naj bi se v primerjavi z dosežki lanskega leta povečala za približno 21 %. To bo možno doseči z načrtnim in organiziranim delom, posebno v družbenem sektorju kmetijstva. Upoštevajoč možnosti, ki jih imamo za povečanje živinorejske proizvodnje, predvidevamo, da se bo leta povečala v družbenem sektorju za 118 %. Izpolnitev te naloge bo možna, ker so bila že lani vložena znatna sredstva za nakup živine, za izgradnjo hlevskih kapacitet in za graditev perutninarske farme.

Predvideni obseg živinorejske proizvodnje bomo lahko dosegli z naslednjim povečanjem proizvodnje važnejših živinorejskih proizvodov:

	1960	1961	1960 1961
govedo prirastek ton	4 307	4 734	110
prašiči prirastek ton	2 940	3 069	104
perutnina ton	558	953	171
mleko hl	281 231	308 376	110
jajca v 000/kom	14 175	26 625	188

Predvideno povečanje pridelka krme za 14% bo omogočilo še nadaljnje konstantno naraščanje živinorejske proizvodnje v vseh sektorjih. Predvideno je pojačano pitanje živine v pitaliških družbenih posestev in v kooperaciji.

G o v e d o	Kooperacija kosov	Zadružna pitališča in družbena posestva kosov
— plemenska živina	1500	—
— pitana teleta	165	350
— mlado pitano govedo	470	1300
— pitano govedo 2—3 let	290	100
— drugo pitano govedo	510	—
	1435	1750

Družbena posestva in zadružne ekonomije, ki so imele lani 4254 glav živine, naj bi ob koncu leta 1961 dosegle 6110 glav govedi. Zadružne ekonomije naj bi povečale zmogljivost svojih pitališč na 1510 glav. Povečanje staleža goveje živine je predvideno v obeh kombinatih izključno iz lastnega prirastka, za zadružni sektor pa je predviden poleg povečanja osnovnega živalskega fonda iz prirastka tudi nakup 300 glav plemenske živine iz domače reje. Tako bi število krav molznic v družbenem sektorju znašalo ob koncu leta 1961 2036 glav. Družbeni sektor naj svojo proizvodnjo še nadalje usmerja v kakovostno klavno živino povprečne teže 400 do 500 kg, drugo kategorijo klavne živine pa bomo dobili z izločanjem slabo produktivne živine.

V teku leta bo družbeni sektor dal na trg 1750 glav pitane živine.

Plemenska živina za prodajo bo v letu 1961 v glavnem iz pogodbene reje z individualnimi rejci, ker bodo družbena posestva morala povečati lastno osnovno čredo govedi.

Pri kooperacijski proizvodnji je treba stremeti za tem, da dosedanja zgolj pogodbena reja pitane govedi zavzame višje kooperacijske oblike, ki naj temeljijo na uvajanju sodobnih načinov reje, na dobavi kakovostnih močnih krmil in na posredovanju zootehnične strokovne službe.

Mešalec močnih krmil, ki bo že letos začel obratovati v okviru ŽPK Postojna, bo olajšal dosedanje težave glede dobave močnih krmil in stimulatивно vplival na nadaljnje večanje zmogljivosti že obstoječih pitališč in na osnivanje novih.

Glede na skupno število krav molznic, ki bo ob koncu leta 1961 znašalo 14.708 glav, bo skupna proizvodnja 31 milijonov litrov mleka. Od tega odpade na proizvodnjo družbenega sektorja 61.000 hl. To bomo dosegli predvsem s porastom povprečne molznosti v družbenem sektorju od 2550 na 3000 l, kar bo možno doseči le s temeljito selekcijo in z doslednim izločevanjem manj produktivnih živali.

Predvidevamo, da se zaradi slabe lanske letine krompirja obseg prašičereje letos ne bo bistveno povečal. Dosegli pa bomo znaten porast prašičereje v družbenem sektorju, ker bo v pitališču pršutarjev v Sežani izoptanih 800 prašičev, prav tako bo napolnila svoje hlevske kapacitete zadruga Hrpelje, ki bo poleg pitancev vzrejala tudi plemenski naraščaj za pitališče v Sežani delno sama, delno v kooperaciji s privatnimi proizvajalci.

V perutninarstvu je predviden znaten porast proizvodnje perutnine in jajc. Računamo, da bo dalo perutninarstvo v družbenem sektorju približno 600 ton klavne perutnine, od tega 250 tisoč brojlerjev,

ter 15 milijonov jajc. Farma bo v teku leta povečala stalež nesnic na 100.000.

Ribolov

V letu 1961 predvidevamo, da se bo fizični obseg ulova rib kljub zmanjšanju ribiške flote podjetja »Riba« za štiri nerentabilne ribiške ladje povečal v primerjavi z letom 1960 za 28% in s tem dosegel 1870 ton.

To povečanje temelji na večjem lastnem ulovu podjetja »Delamaris«, ki bo letos dalo manj ladij v najem hrvatskim ribičem, in pa zaradi povečane povprečne ulova rib na plovno enoto.

Ob koncu prvega polletja 1961 bo zgrajena hladilnica podjetja »Riba« z zmogljivostjo 300 vagonov, ki bo vplivala na boljše in na stalnejše oskrbovanje potrošnih centrov z ribami.

Sadjarstvo in vinogradništvo

V sadjarstvu pričakujemo, da bo v letu 1961 skupna proizvodnja sadja dosegla približno 10.000 ton, kar je za 54% več kot lani, ko smo imeli slabo sadno letino predvsem zaradi izmenične rodnosti nasadov v privatnem sektorju in zaradi neugodnih vremenskih razmer. Organizirana proizvodna akcija naj bi letos zajela približno 9000 sadnih dreves, predvsem jablan in češpelj. V kooperacijsko proizvodnjo je treba zajeti le za proizvodnjo sposobno drevje na strnjenih kompleksih, da bo proizvodno sodelovanje doseglo tudi zaželeni ekonomski učinek.

Za izvedbo proizvodnega programa bo treba koristiti tudi odloke o agrotehničnem minimumu ter vzporedno s tem okrepiti strokovno, operativno in inšpekcijsko službo pri občinskih ljudskih odborih. Hkrati z asanacijskimi ukrepi naj bi se dosledneje krčila nerodna, stara in oslabljena drevesa, gnojilo naj bi se z zadostnimi količinami hranilnih snovi ter redno zatiralo bolezni in škodljivce. Ti ukrepi so potrebni, da bi se zmanjšala, oziroma odpravila izmenična rodnost sadnega drevja. Obnova nasadov je za letos predvidena na 77 ha, od tega na 10 ha pri kmetijskih posestvih, vse ostale površine pa bodo obnovljene v okviru zadružnih ekonomij.

Pri obnovi nasadov naj bi investitorji bili kot doslej pazili na temeljitejšo pripravo zemljišč za nasade. Da bi bili novi intenzivni nasadi kar najbolj obnovljeni, je treba izvajati učinkovitejši nadzor nad obnovitvenimi deli in sproti odstranjevati tehnične in druge pomanjklivosti.

V vinogradništvu je predvidena v pričakovanju normalne letine za 62% večja proizvodnja kakor lani. Na povečanje vinogradniške proizvodnje že občutno vpliva pridelek novih plantažnih nasadov družbenih posestev, na katere že odpade 12% celotne vinogradniške proizvodnje. Skupaj z vinogradi v kooperaciji bo organizirana proizvodnja obsegala 16% vseh vinogradniških površin.

Vinogradi naj bi se obnovili na površini 37 ha na zadružnih ekonomijah.

Izboljšanju proizvodne tehnike bo treba posvetiti več pozornosti, ker je pomembna za povečanje proizvodnje in za zmanjšanje proizvodnih stroškov. Pri izbiri sort je treba upoštevati zahtevnost posameznih sort, prirodne činitelje, mehanizacijo in ekonomske učinke.

V privatnem sektorju se iz leta v leto bolj omušča obdelava starih vinogradov, deloma zaradi pomanjkanja delovne sile, deloma zaradi neekonomičnosti. Zato ugotavljamo, da se kljub obnovi na novih kompleksih skupna površina rodnih vinogradov zmanjšuje. Da se zagotovi povečanje proizvodnje v vinogradniških nasadih naj se tudi na tem področju kmetijske zadruge lotijo proizvodnega sodelovanja, ki pa naj bo omejeno le na tiste nasade, kjer bo z uporabo sodobne agrotehnike možno predvideti tudi pozitiven ekonomski učinek. Vzporedno z razvojem vinogradništva je treba pripraviti načrte za povečanje zmogljivosti vinske kleti v Kopru.

Investicije v kmetijstvu

Intenzivnejše vlaganje v kmetijstvo se bo nadaljevalo tudi v letu 1961. Skupne investicije naj bi znašale približno milijardo 600 milijonov dinarjev, kar je za 24 % več kot v letu 1960. Ta sredstva so namenjena predvsem za dograditev že začelih objektov.

V primerjavi z letom 1960 bo letos vloženo znatno več sredstev v poljedelstvo. Ta sredstva so namenjena predvsem za ureditev vrtnarij v obalnem pasu in za graditev toplih gred. Vrtnarska proizvodnja privatnega sektorja stalno upada, zato je nujno, da tej panogi posvetimo posebno pozornost. V okviru predvidenih sredstev bi že letos začeli z ureditvijo 150 ha vrtnarij v obalnem kombinatu in 80 ha vrtnarij pri zadružnih ekonomijah.

Vzporedno z urejanjem vrtnarij se bodo vršila dela na obeh pregradah v Kubedu in Vanganelu, tako da bo z ureditvijo vrtnarij zagotovljena tudi voda za namakanje.

Z izvajanjem hidromelioracijskih del v Sečoveljski dolini, v Postojni in v Ilirski Bistrici bo usposobljeno 645 ha površin za intenzivno kmetijsko proizvodnjo.

Družbena posestva in zadružne ekonomije bodo iz odobrenih sredstev gradile hleve za plemensko govejo živino, zlasti za krave molznice ter za mlado živino. S postavitvijo približno tisoč stojišč za plemensko živino bo pridobljen prostor za 700 glav živine iz lastnega prirastka in za 300 glav govedi, nabavljene iz domače reje.

Letos bo v glavnem dokončana izgradnja perutninarske farne v Neverkah.

Sredstva za obnovo vinogradov in sadovnjakov so namenjena vzdrževanju že obstoječih nasadov ter obnovi na površini 114 ha.

Kmetijska posestva

V obeh kombinatih ter na perutninarski farmi je predvideno povečanje celotnega dohodka v l. 1961 za 68 %. To bo možno doseči z utrditvijo notranje organizacije in z doslednim uvajanjem nagrajevanja delavcev po končnem proizvodu, kar je močna spodbuda za individualno iniciativo in za ekonomski interes proizvajalcev.

Hiter razvoj družbenih posestev je povzročil vrsto kadrovskih, finančnih in organizacijskih problemov, posebno v obalnem kombinatu. Zaradi izpadov v proizvodnji, ki so jih povzročile slabe vremenske razmere in pomanjkljivosti v poslovanju in investiranju, se je lansko poslovanje obeh kombinatov zaključilo z negativnim finančnim rezultatom in s precejšnjimi prekoračitvami pri investicijah koprškega kombinata.

V letu 1961 je treba dosledneje ukrepati, da se uvede disciplina pri investiranju in odpravijo vse pomanjkljivosti, zlasti tiste, ki izvirajo iz notranje organizacije dela.

Poiskati je treba vse možnosti za zmanjšanje proizvodnih stroškov ter uvajati najekonomičnejše proizvodne procese za znižanje lastne proizvodne cene. Za pridobitev stalne delovne sile je treba zagotoviti kmetijskim delavcem primerne materialne pogoje. V letu 1961 je treba bolj kot do sedaj podpreti gradnjo stanovanj na družbenih posestvih.

Kmetijske zadruge

Kmetijske zadruge bodo še nadalje osredotočile svoje delovanje na kmetijsko dejavnost in na tiste dejavnosti, ki so v neposredni zvezi s kmetijsko proizvodnjo.

Celotni dohodek kmetijskih zadrug se bo predvidoma gibal takole (v milijonih dinarjev):

	1959	1960	1961	Indeks	
				1960/1959	1961/1960
Kmetijske zadruge					
skupaj	4456,3	4689,8	4699,7	105	100
v tem:					
— kmetijstvo	248,3	463,2	737,4	187	159

Iz strukture dohodkov kmetijskih zadrug je jasno razviden še nadaljnji močan porast dohodka v kmetijski dejavnosti zadrug, in sicer za 59 %. Kmetijske zadruge so se pri izgrajevanju lastnih ekonomij pravilno usmerile: v gornjih občinah našega okraja k ureditvi živinorejskih obratov in pitališč, v Brkinih urejajo sadjarsko-živinorejske obrate, v obalnem področju pa so organizirale vrtnarije ter urejajo nasade.

V letu 1961 nameravajo zadružne proizvajalne organizacije povečati skupno obdelovalno površino za 29 %, to je od 987 ha v letu 1960 na 1278 ha v letu 1961 ob istočasnem povečanju živalskega fonda od 1789 glav v letu 1960 na 2970 glav v letu 1961. Združitve zadrug v posameznih občinah bo omogočila uspešnejše delovanje kot doslej. Združevanje zadrug pa ne sme zavreti delavnosti posameznih zadrug in izvajanja akcijskih programov. Nove združene zadruge morajo delati na sedanjih in novih območjih ter še aktivneje posegati v organizirano proizvodnjo. Organi upravljanja kmetijskih zadrug naj bi kar najbolj vplivali na povečanje storilnosti, na najbolj smotrno investiranje in na tekoče izpolnjevanje pogodb. To je najboljša pot, da bodo kmetijske zadruge v celoti postale močne gospodarske organizacije.

Sredstva okrajnega sklada za pospeševanje kmetijstva naj se v letu 1961 porabijo predvsem za rodovništvo in za kontrolo proizvodnosti v govedoreji, za organizacijo proizvodnje vrtnarskih semen, za proučevanje sodobne mehanizacije, zlasti v vrtnarstvu, za izobraževanje kmetijskih delavcev ter za druge namene, ki so skladni s smernicami plana.

VIII. poglavje

Gozdarstvo

Skupna sečnja se bo povečala od 162.900 m³ v letu 1960 na 178.300 m³ v letu 1961 ali za 9 %. Sečnja iglavcev se bo znižala za 5000 m³ ali za 6 %, medtem ko se bo sečnja listavcev povečala za 20.400 kubičnih metrov ali za 27 %, ker se listavci močno širijo na račun iglavcev in že v veliki meri ogrožajo proizvodno zmogljivost iglavcev. Kljub znižanju sečnje iglavcev bo predvidena sečnja zadostovala za kritje najnujnejših potreb gospodarstva.

Količine lesa, ki bodo pridobljene s krčenjem in sečnjami na negozdnih zemljiščih, bodo omogočile zmanjšanje sečnje v osnovnih gozdovih. V teh bo v letu 1961 posekano 164.600 m³ ali 77 % od prirastka. Sečnja v družbenih gozdovih se bo letos povečala za približno 7000 m³, dočim bo sečnja v zasebnih gozdovih ostala na približni ravni l. 1960. Tako bo v zasebnih gozdovih posekano 79 % prirastka, v gozdovih splošno družbenega sektorja pa 76 odstotkov.

S povečanjem skupne sečnje se bo povečala blagovna gozdna proizvodnja za 9 % ali 11.000 neto m³. Lastna poraba zasebnih gospodarstev se bo predvidoma povečala samo na račun drv.

Struktura gozdnih sortimentov se bo znatno spremenila ob povečani proizvodnji listavcev in ob znižanju proizvodnje iglavcev za približno 4000 neto m³, vendar je sprememba strukture sečnje še vedno vsklajena s potrebami lesne predelovalne industrije.

Proizvodnja lesa za mehanično predelavo se bo povečala za 6 %, za kemično predelavo pa se bo nekoliko zmanjšala v skladu s potrebami lesne industrije. Proizvodnja tehničnega lesa listavcev se bo povečala za 36 %.

Delež tehničnega lesa listavcev v skupni proizvodnji se bo predvidoma povečal od sedanjih 37 odstotkov na 40 odstotkov, kar vsekakor pomeni napredek v pogledu ekonomičnejšega koriščenja lesa listavcev. To povečanje proizvodnje tehničnega lesa je tudi odraz prilagoditve naše lesno predelovalne industrije predelavi listavcev pa tudi posledica boljšega krojenja lesa v gozdu.

V letu 1961 naj bi se izkrčilo le 26 ha gozdov, od tega 15 ha za kmetijsko proizvodnjo in 11 ha za intenzivne nasade gozdnega drevja, kljub temu da je v petletnem razdobju 1961—1965 predvideno krčenje na 327 ha. Vzrok za majhno krčenje v prvem letu perspektivnega obdobja je predvsem v pomanjkanju saditvenega materiala. Letos je treba sestaviti dolgoročni program krčenja gozdov po objektih in izkoriščanja izkrčenih gozdnih površin za intenzivnejšo proizvodnjo.

Investicije v gozdarstvu bodo v letu 1961 manjše kakor leta 1960 in bodo znašale 198 milijonov dinarjev. Na to vpliva deloma znižanje republiške dotacije za pogozdovanje Krasa od 50 milijonov dinarjev v letu 1960 na 15 milijonov dinarjev letos.

Sredstva okrajnega investicijskega gozdnega sklada bodo znašala 98,4 milijona dinarjev in bodo porabljena v te namene (v milijonih dinarjev):

- 38,4 — za pogozdovanje Krasa in za gojitev intenzivnih nasadov gozdnega drevja,
- 21,7 — za gradnjo gozdnih komunikacij,
- 17,7 — za gradnjo gozdnih stavb,
- 15,7 — za nabavo mehanizacije,
- 4,9 — za druge namene.

Gozdno gospodarstvo bo investiralo še 68 milijonov dinarjev iz amortizacije in lastnih skladov predvsem za nabavo mehanizacije za spravilo in transport lesa.

Kljub znižanju investicij bo s smotrnejšo razporeditvijo razpoložljivih sredstev možno povečati obseg tistih del, ki omogočajo hitrejši razvoj gospodarjenja z gozdovi.

V letu 1961 lahko glede na razpoložljiva finančna sredstva in saditveni material pričakujemo naslednji razvoj vzgoje, nege in varstva gozdov:

		1960	1961	Indeks 61/60
novo pogozdovanje spopolnitve	ha	368	310	84
melioracija grmišč in degradacija gozdov	ha	134	27	20
nega gozdov	ha	3056	2199	72
urejanje	ha	3905	4800	123
varstvo	000/din	12,1	10,6	88

V letu 1961 bodo urejeni vsi gozdovi ne glede na sektor lastništva v predelu Nanosa in Hrušice. Poleg tega bo sekcija za urejanje gozdov angažirana pri sestavi gojitvenih elaboratov za melioracije degradiranih gozdov in grmišč vsega področja.

Razpoložljiva sredstva v letu 1961 bo treba še smotrnejše uporabljati. Obnova gozdov in melioracije naj se izvajajo predvsem tam, kjer bo najhitrejša vračanje vloženi sredstev, to je na najboljših gozdnih tleh. Negovalna dela naj se tudi letos nadalje zboljšujejo in je temu primerno zmanjšan obseg pogozdovanj in melioracij pri gozdno-gospodarskih organizacijah.

Gozdnogospodarske organizacije naj letos pripravijo načrte in vse potrebno za terenska dela v zvezi s krčenjem gozdov in plantažiranjem hitro rastočih drevesnih vrst. Zlasti v gozdovih brkinskega področja, kjer je gozdno gospodarjenje ekstenzivno in zaradi tega lesna masa po hektaru površine najmanjša — imajo pa odlične pogoje za gojenje hitro rastočih iglavcev — bo treba lesno maso povečati z vnašanjem in gojenjem intenzivnih nasadov zelenega bora. Za doseg tega cilja bo od

zasebnega sektorja nujno treba odkupovati zemljišča, jemati zemljišča v zakup ter razvijati kooperacijske odnose.

V letu 1961 je treba kot doslej nadaljevati s produkcijo in zasajevanjem topolovih sadik povsod tam, kjer ekološki činitelji to dopuščajo.

Za varstvo gozdov je v letu 1961 predvideno 10,6 milijona dinarjev. Ker so manjši gozdni nasadi več ali manj že zavarovani pred požari, po drugi strani pa je tudi protipožarna služba že bolje organizirana, bo pretežni del predvidenih sredstev možno uporabiti za uspešnejše zatiranje in uničevanje gozdnih škodljivcev. Treba je začeti s sistematičnim uvajanjem bioloških metod za zatiranje gozdnih škodljivcev v praksi.

Zaradi omejenih možnosti finansiranja del pri pogozdovanju Krasa naj sekcije za pogozdovanje in melioracije vskladijo zaposleno delovno silo s finančnimi zmogljivostmi. Nova pogozdovanja Krasa naj se izvajajo samo na večjih površinah in po predhodno izdelanih in potrjenih elaboratih, torej na manjšem številu objektov. Pretežno naj se pogozduje na Krasu pasove ob pašnikih, ob kmetijsko obdelovalnih površinah in ob komunikacijah zaradi zaščite pred vetrovi, izuševanjem zemljišč in snegom.

Sekcije naj v čim večjem obsegu še nadalje pospešujejo pogozdovanje s setvijo, ker se je ta način pokazal uspešen in zelo poceni.

Sekcija za pogozdovanje in melioracije, ki je bila lani ustanovljena v Kopru, naj tudi leta 1961 skrbi za čim hitrejšo ozelenitev okolice obmorskih mest in turističnih središč.

V letu 1961 bo treba pospešiti dovršitev generalnega ureditvenega načrta za Kras, ki ga izdeluje Institut za gozdarstvo in lesno industrijo v Ljubljani.

Za uspešnejšo izmenjavo izkušenj pri ozelenitvi Krasa naj se v letu 1961 vršijo četrtletni skupni sestanki predstavnikov sekcij za pogozdovanje Krasa koprškega in goriškega okraja.

V gozdovih jelke in bukve splošno družbenega sektorja, kjer je ravnotežje drevesnih vrst omajano v škodo iglavcev in proces »zabukovljenja« vse bolj ogroža njihovo bodočo proizvodno sposobnost, je nujno že v letu 1961 prenehati s šablonskim načinom odkazovanja in pričeti z odkazovanjem drevja na gojitveni osnovi, ker je sicer odkazilo le izključno eksploatacijskega značaja.

Treba bo pospešiti osnovne pogoje za pomlajevanje in razvoj jelke s posvečanjem potrebne pozornosti tudi strukturi sklepa krošenj v vsem vertikalnem profilu sestoja.

Pri vzdrževanju odnosa v zmesi glavnih drevesnih vrst (jelka — bukev) naj se posveti več pozornosti spodnjemu delu sestoja kot zgornjemu, kajti drevesa v srednjem položaju, zlasti pa mladje v spodnjem položaju sestoja, močneje reagirajo na spremembe ekoloških činiteljev kot pa drevesa v zgornjem položaju.

Celotni dohodek Gozdnega gospodarstva se bo zaradi povečanja obsega sečnje v letu 1961 povečal za 6 odstotkov, sorazmerno večji v primerjavi z letom 1960 bo tudi narodni dohodek, in sicer za 7 odstotkov. Povprečno število zaposlenih pa bo za 4 odstotke večje od lanskega.

IX. poglavje

Gradbeništvo

Nadaljnji gospodarski razvoj v okraju bo omogočil, da bo v letu 1961 na razpolago več sredstev za gradnjo predvsem objektov družbenega standarda. Skupni obseg gradbenih in projektantskih storitev (brez del v lastni režiji) bo dosegel letos približno 3 milijarde 474 milijonov dinarjev, kar je za 16 odstotkov več kot leta 1960. Od opravljenih gradbenih del bo tudi letos odpadlo nekaj nad polovico na domača podjetja.

Na povečanje gradbenih storitev bodo vplivale tudi povečane naložbe za stanovanjsko izgradnjo, za gradnjo šol ter za gradnjo novih ter razširitev sedanjih objektov v industriji, prometu, turizmu in v drugih gospodarskih panogah.

Letos pričakujemo, da bodo gradbena in projektantska podjetja s povečanjem storilnosti in izboljšanjem strojne opreme povečala narodni dohodek na 16,4 %, tako da bo delež narodnega dohodka v družbenem bruto proizvodu dosegel 42 %. Število zaposlenih se bo povečalo za 5 %. Na ta način bi se produktivnost, izražena v družbenem proizvodu na zaposlenega, povečala za 11 %. Izboljšati bo treba kadrovske sestave in skrbeti za večjo ustalitev delovne sile ter več sredstev vlagati za gradnjo samskih domov in stanovanj.

Za povečanje storilnosti bo treba izboljšati strokovno usposobljenost zaposlenih. Zato naj gradbena podjetja razvijajo vse oblike sedanjih metod priučevanja delavcev v centrih za izobraževanje in naj učvrstijo svojo kadrovske službo.

V letu 1961 bodo zlasti domača gradbena podjetja povečala mehanizacijo, saj bo za te namene na razpolago mnogo več investicijskih sredstev kot doslej. Podjetja morajo tudi izboljšati organizacijo dela in uvajati spodbudne načine razdeljevanja osebnih dohodkov po delu in po ekonomskih enotah. Investitorji morajo zagotoviti pravočasno oddajo del, pri čemer naj se preide na oddajanje večjih gradbenih kompleksov, kar bo prispevalo k zmanjšanju gradbenih stroškov.

Pojačati in razširiti bo treba obrtniške delavnice pri gradbenih podjetjih in okrepiti sodelovanje gradbenih, projektantskih in obrtnih podjetij za izboljšanje zaključnih del na stavbah, kakor tudi za uvajanje proizvodnje nekaterih gradbenih elementov. Domača gradbena podjetja imajo v programu zmanjšanje vodoinstalaterske in elektroinstalaterske dejavnosti, kar naj bi opravljala obrtna podjetja in servisi »Elektro Koper« in »Elektro Sežana«. Povečala pa bodo obrate za izdelavo gradbenega materiala in ustanovila lastne betonarne.

Letos je treba pospešiti tudi uveljavljanje sodobnih metod v gradbeništvu. Še nadalje je treba modernizirati način gradnje z uvajanjem novih materialov, s tipizacijo in standardizacijo gradbenih elementov in projektov. Izpopolnjevati je treba urbanistične načrte za mesta na obalnem področju in pospešiti izdelavo istih za mesta na gornjem področju. Prav tako je treba pospešiti izdelavo zidanih načrtov in odobravanje lokacij, da bi izvajalci gradbenih del lahko prešli na kompleksnejšo in cenejšo gradnjo. Za izboljšanje preskrbe z gradbenim materialom bo treba predvsem dokončati gradnjo opekarne Obrov in povečati zmogljivosti stranskih obratov gradbenih podjetij za proizvodnjo gradbenega materiala.

Gradbeni inšpekcijski organi morajo s povečanim nadzorstvom preprečiti izvajanje takih del, ki nimajo urejene predpisane dokumentacije.

Pri izdelavi in pri sprejemanju urbanistične dokumentacije morajo občinski ljudski odbori dati poseben poudarek demokratičnim oblikam obveščanja javnosti in sodelovanja državljanov v postopkih za sprejemanje urbanistične dokumentacije. Za hitrejše reševanje urbanističnih problemov je treba ustanoviti urbanistični zavod za obalno področje, ki bo delal tudi z zunanjimi sodelavci.

V podjetju »Projekt« Koper je treba izboljšati poslovanje s sanacijo notranjih težav ter z zagotovitvijo vsestranske pomoči zainteresiranih organov pri reševanju kadrovskih in stanovanjskih problemov. Podjetje se mora organizacijsko utrditi in usposobiti za kompleksno projektiranje posameznih vrst objektov.

X. poglavje

Promet

V skladu z nadaljnjim razvojem gospodarstva ter na osnovi predvidenega povečanja pristaniškega prometa, zunanjih prevozov v pomorstvu in povečanja turizma se predvideva v letu 1961 tale porast prometnih storitev:

	Indeksi	
	1960 1959	1961 1960
Ves promet skupaj	126,7	126,5
v tem:		
— blagovni promet	131,6	128,5
— potniški promet	106,2	119,3
— PTT promet	108,8	104,2
od tega:		
— železniški promet	103,1	108,4
— pomorski promet	167,3	137,8
— javni cestni promet	98,2	129,6

Pri skupnem povečanju vseh prevoznih storitev, pristaniškega prometa in storitev PTT bi se povečalo število zaposlenih le za 7 % ter bi produktivnost po fizičnem obsegu porastla za približno 20 odstotkov.

V letu 1961 bo v celotnem prometu predvidoma vloženo 4800 milijonov dinarjev. Največje naložbe bodo v pomorstvu, in sicer skoraj 64 % vseh predvidenih investicij za promet.

Približno milijardo dinarjev bo vloženo za javni cestni promet in toliko tudi za železnico, k v svojem razvoju najbolj zaostaja.

Z decentralizacijo je omogočeno zboljšanje v tehničnem poslovanju železnice, na drugi strani pa je nujno, da se povečajo naložbe, ki bodo omogočile modernizacijo naprav in boljšo kvaliteto železniškega prometa.

Železniško transportno podjetje v Postojni predvideva v letu 1961 nakup dveh električnih lokomotiv, kar je minimalno glede na sedanje stanje vlečnih vozil. Razen tega bodo letos znatno povečali obseg raznih vzdrževalnih del, posebno na železniških progah in v prevoznem parku. V okviru razpoložljivih sredstev bodo skrbeli tudi za modernizacijo signalnih in varnostnih naprav, kar bo povečalo varnost prometa in propustno moč obremenjenih prog. V letu 1961 je treba tudi dokončno uvesti nagrajevanje po učinku in izvesti nadaljnjo decentralizacijo na sekcije.

Obseg pomorskih prevozov bo še nadalje hitro naraščal. V letu 1961 se bodo povečale ladijske kapacitete v dolgi plovi za približno 18.000 ton nosilnosti, tako da bo »Splošna plovba« razpolagala že s približno 158.000 DWT oziroma 111.000 BRT. Pri nadaljnjem pridobivanju plovnih objektov se podjetje glede na zahteve svetovnega pomorskega tržišča in povečane menjave med našo državo in zunanjim svetom usmeria na nabavo najmodernejših tovornih ladij tipa Bulk Carrier.

Nadaljnje povečanje prevozov bo usmerjeno v prvi vrsti na linijsko plovo, zlasti v Ameriko, pri čemer se vedno bolj uveljavlja novo pristanišče v Kopru, ki je že sedaj pomembno za izvoz generalnega tovora v ZDA in Sredozemlje.

V letu 1961 ni predvideno povečanje ladjevja v obalnem tovornem prometu, kar bo treba nadoknaditi z boljšim izkoriščanjem teh objektov, vendar bo treba glede na močan porast in specializacijo koprškega pristanišča veliko obalno plovo v bodoče hitreje razvijati.

Obalni potniški promet bo precej pridobil s hidroglicerjem podjetja »Slavnik«. Za letos predvidevamo, da bodo razpoložljivi potniški plovni objekti podjetja »Splošna plovba« in hidroglicer prepeljali že približno 190.000 potnikov oziroma za 30 odstotkov več kot lani. Pri povečanju tega prometa je treba vsekakor upoštevati predvidene večdnevne

izlete ob istrski obali in po Tržaškem zalivu ter daljše izlete ob jadranski obali za domače in tuje turiste.

Podjetje »Jadranska linijska plovidba« bo še nadalje vzdrževalo dosedanje linije, ki jih je treba še pojačati.

Pristaniški promet bo v letu 1961 dosegel predvidoma 210.000 ton ter bo za približno 50 odstotkov večji kot lani. Letos bo dograjena tudi prva etapa operativne obale v dolžini 400 metrov. S tem se bo koprsko pristanišče uvrstilo med pomembna severno-jadranska uvozna in izvozna pristanišča, predvsem za kosovno blago, za les ter za hitro pokvarljivo blago, ima pa tudi vse pogoje za mednarodni tranzitni promet. Glede na to bo nujno potrebno, da se pristanišču priznajo mednarodne železniške tarife, ker bo le tako možno doseči, da se tranzitni promet od zainteresiranih srednjeevropskih zalednih držav usmeri preko koprskega pristanišča.

Vzporedno z gradnjo operativne obale bo kupljena potrebna pristaniška mehanizacija. Skladišča naj bi se povečala s sredstvi zainteresiranih gospodarskih organizacij za 4500 m² pokritega in 10.000 kvadratnih metrov odprtega prostora. Razen tega bi s temi sredstvi nabavili plinske naprave za desinsekcijo blaga v pristanišču in hladilne naprave, izvršili pa bi tudi razna komunalna dela.

Gospodarske organizacije iz okraja se bodo morale bolj vključevati v razvoj pomorskega prometa in pristaniške dejavnosti.

Nujno je, da se pripravi vse potrebno za preložitev reke Badaševice in izvrši izsušitev Škocjanskega zaliva ter da se pospešijo priprave za začetek gradnje železniške proge Kozina—Koper.

Z razširitvijo tovornega voznega parka večje nosilnosti se bo obseg prevozov javnega cestnega prometa v letu 1961 predvidoma povečal za približno 35 %, potniški promet pa se bo z nakupom novih avtobusov povečal za približno 18 odstotkov.

Največje povečanje prevoznega parka bo pri podjetju »Intereuropa« v Kopru, ki bo sredi leta 1961 razpolagalo že s skoraj 2000 tonami nosilnosti nasproti 1178 tonam v letu 1960. Pri tem podjetju bo letos dokončno urejena tudi garaža, v Ilirski Bistrici in Postojni pa se bo nadaljevalo z gradnjo mehanične oziroma servisne delavnice, kar nujno narekujejo vedno večje potrebe motornega cestnega prometa.

V cestnem omrežju se bo letos začelo z rekonstrukcijo odseka Postojna—Razdrto. To zahteva slabo stanje te ceste, njena važnost in močan porast prometa.

Kljub slabemu stanju cest III. reda letos iz okrajnih sredstev ne bo možno angažirati in rekonstruirati nekaterih važnejših cest, razen Brkinske ceste, katere gradnja se bo nadaljevala. Razpoložljiva sredstva bodo porabljena za vzdrževanje cest in za nakup najnujnejše opreme.

Ob celotnem razvoju gospodarstva v našem okraju bo PTT promet še nadalje naraščal, zlasti zaradi nenehnega širjenja avtomatizacije v telefoniji. Iz sredstev skupnosti PTT bo letos montirana visokofrekvenčna telefonska zračna linija, in sicer 12-kanalni sistem za povezavo med Ljubljano in Koprno.

V PTT prometu je v letu 1961 predviden porast vseh uslug za približno 4 %. Od tega se bo najbolj povečalo število telegramov, in sicer za 34 %, zaradi zakasnitve montiranja telefonskih avtomatskih central pa bodo telefonski pogovori predvidoma porastli le za 5 odstotkov.

Z novim zakonom o organizaciji PTT službe se bo do največje možnosti uveljavila decentralizacija, občinskimi ljudskimi odborom pa so dane velike pristojnosti, s katerimi bodo vplivali na delovanje in razvoj PTT prometa, ki se bo moral popolnoma vključiti v komunalni sistem.

Z ustanovitvijo višje pomorske šole v Piranu bo naše pomorstvo pridobilo mnogo višje kvalificiranega pomorskega kadra.

Tudi v ostalih prometnih strokah bo treba posvetiti vso pozornost izobraževanju prometnih strokovnjakov z višjo in visoko izobrazbo, oziroma izboljšati kvalifikacijsko strukturo osebja, kar zahteva vedno hitrejši in modernejši razvoj prometa. To bo terjalo v prihodnje od prometnih gospodarskih organizacij večje materialno angažiranje oziroma pomoč pri razširitvi sedanjih centrov za strokovno povzdigo kadrov.

V celotni prometni dejavnosti je treba še nadalje težiti za racionalnejšo organizacijo dela ter popolnejšim izkoriščanjem zmogljivosti, kar bo tudi omogočilo hitrejšo rast produktivnosti.

XI. poglavje

I Trgovina

Spričo porasta osebne potrošnje in porasta turističnega prometa se bo v letu 1961 povečal skupni obseg blagovnega prometa za približno 13 odstotkov, in sicer:

— blagovni promet na drobno za 15,6 %,

— blagovni promet na debelo za 7 %.

Tako bi se udeležba posredniškega prometa v skupnem blagovnem prometu znižala od 38,4 v letu 1960 na 36,6 % v letu 1961.

Da bodo hkrati s predvidenim naraščanjem prometa ustvarjeni pogoji za izboljšanje kakovosti trgovskih storitev, bodo morale gospodarske organizacije, Trgovinska zbornica, zlasti pa občinski ljudski odbori skrbeti za povečanje zmogljivosti trgovskega omrežja, za izboljšanje asortimenta blaga in za časovno vsklajenost med ponudbo in povpraševanjem.

Hitro povečanje zmogljivosti v trgovski mreži na drobno je treba doseči z modernizacijo obstoječih prodajalnih in z graditvijo novih trgovskih objektov. Nadalje je treba v turistični sezoni in v času večjega povpraševanja povečati zmogljivosti s sezonskimi prodajalnami, z ambulantom prodajo in s prodajo na sejnih, upoštevajoč krajevne potrebe.

V prodajalnih prehrabene stroke je treba uveljaviti sodobne načine postrežbe. Povečana proizvodnja domače opreme za samopostrežne trgovine in rezultati dosedanjih povečanj omogočajo, da se proces modernizacije v letu 1961 pospeši. Lani je bila v Izoli uvedena prva samopostrežna trgovina v okraju, letos bo začela taka trgovina poslovati v Portorožu, čimprej pa jih je treba uvesti tudi v Koprno, Piranu, Sežani in Postojni. Kljub uvajanju vnaprejšnjega pakiranja blaga pri proizvajalcih bodo morala za pripravo blaga še vedno skrbeti tudi trgovska podjetja, da si zagotovijo popolnejši asortiment. Zato naj samopostrežne trgovine odpirajo predvsem za to specializirana podjetja. Občinski ljudski odbori pa naj poskrbe, da se na njihova območja usmerijo specializirana podjetja s sedežem izven okraja, ki bodo lahko izkoristila razpoložljiva tehnična sredstva za pripravo blaga.

Obstoječa trgovska mreža za promet s kmetijskimi pridelki ter kmetijske zadruge in posestva morajo ob sodelovanju s Trgovinsko zbornico in občinskimi ljudskimi odbori poskrbeti za razširitev mreže in za izboljšanje preskrbe ter zagotoviti večjo izbiro in prodajo po kakovosti, zlasti v mestih in turističnih krajih. Še v večji meri je treba uvajati prodajo raznega sadja v samopostrežnih in ostalih prehrabnih trgovinah, zlasti v sezoni.

S krepitvijo kmetijskih zadrug in kmetijskih družbenih posestev se bo izboljšala tudi preskrba s kmetijskimi pridelki. Za povečanje vpliva družbenega sektorja na prodajo kmetijskih pridelkov in za boljšo založenost trga bi morale kmetijske zadruge zajemati na svojem območju tudi tržne presežke drobnih kmetijskih pridelkov in jih posredovati podjetjem za oskrbovanje.

Moderne oblike prodaje, ki zahtevajo manjše izpopolnitve v notranji opremljenosti trgovin, je treba uveljaviti tudi pri prodaji industrijskih izdelkov. S tem se bo povečala zmogljivost prodajal in izboljšala izbira, ki jo pri klasičnem načinu prodaje otežkoča velika obremenjenost prodajalcev. Na ta način se bo lahko v letu 1961 zmogljivost trgovine občutno povečala, zlasti v obalnem področju.

Občinski ljudski odbori naj v sodelovanju s Trgovinsko zbornico in delavskimi sveti podjetij zagotovijo prehod novo urejenih trgovskih lokalov na neprekinjeno obratovanje zlasti v sezonskih mesecih. Ta možnost povečanja zmogljivosti je bila doslej premalo izkoriščena.

V skladu z urbanističnimi načrti je treba nadaljevati tudi z gradnjo novih objektov za potrebe trgovine. V Kopru je treba čimprej pripraviti načrte in začeti z gradnjo trgovske hiše, kjer bodo prostori za samopostrežno trgovino in prodajalno konfekcije raznih proizvajalcev; čimprej pa je treba zagotoviti tudi prostore za veleblagovnico.

Zaradi vedno večjega prometa z motornimi vozili je treba urediti tudi prodajalno avtomateriala in z novogradnjami še nadalje širiti omrežje servisnih postaj za prodajo nafte in naftnih derivatov.

V letu 1961 bo moralo trgovsko podjetje »Tilmav« Hrpelje začeti z gradnjo skladišča. V Kopru pa naj bi se za potrebe trgovine proučila možnost gradnje skladišča po sistemu javnih skladišč. Tak način gradnje omogoča cenejšo izvedbo del in uvažanje sodobne mehanizacije.

Pri modernizaciji trgovin za prodajo industrijskih izdelkov se v letu 1961 priporoča smotrnejše združevanje blaga. Trgovinska zbornica naj v sodelovanju z občinskimi ljudskimi odbori in delavskimi sveti trgovskih podjetij prouči in izvede vse potrebno, da se trgovska podjetja specializirajo na prodajo posameznih vrst blaga. V okraju Koper prodaja večina trgovskih podjetij z industrijskim blagom celo vrsto artiklov. Tak način organizacije trgovine na drobno ovira izboljšanje asortimenta in večja nabavne stroške, ker zaradi razdrobljenih nakupov posameznih podjetij pri dobaviteljih ni možno doseči ugodnih nabavnih pogojev, niti se ne morejo v večji meri preusmeriti na nakup pri neposrednih proizvajalcih. Ta dejstva silijo trgovska podjetja, da podvzamejo določene organizacijske ukrepe.

Povečanje neposrednih nabav trgovine na drobno pri proizvajalcih pa bo stimuliralo tudi uveljavljanje rabatnega sistema, za kar pripravljajo pristojni zvezni in republiški organi ustrezne predloge.

Da se zagotovi boljša oskrba trga v obalnem pasu s kruhom in mesom, je treba preiti k združevanju manjših obrtnih podjetij v ekonomsko močnejše gospodarske organizacije.

V letu 1961 se bo investiralo za razvoj trgovine približno 300 milijonov dinarjev, kar je za 26% več kot lani. Razpoložljiva sredstva bo treba usmeriti takole:

- 18% na pridobivanje novega prodajnega prostora,
- 12% na preureditev in modernizacijo,
- 12% na razno opremo,
- 58% za razne druge investicije (v tem so zajete tudi investicije zunanjetrgovinskih podjetij).

Viri investicij za trgovino bodo v letu 1961 naslednji: splošni investicijski sklad 1,7%, republiški investicijski sklad 2,9%, okrajni investicijski sklad 10,5%, občinski investicijski skladi 10,4%, lastna sredstva 74,5%.

Modernizacijo obstoječih trgovin je v glavnem treba zagotoviti s sredstvi gospodarskih organizacij. Za postopno preurejanje lokalov in skladišč v skladu s potrebami komunalnih skupnosti naj bi Trgovinska zbornica proučila možnosti združevanja sredstev in predlagala občinskimi ljudskimi odbori take oblike združevanja, ki najbolj ustrezajo gospodarskim organizacijam in zagotavljajo usmer-

janje prostih sredstev skladov v povečanje zmogljivosti.

Iz sredstev splošnega investicijskega sklada, kakor tudi iz republiškega in delno iz okrajnega investicijskega sklada so predvidene že v letu 1960 odobrene tranše. Ostala sredstva okrajnega in občinskih investicijskih skladov naj se uporabijo za gradnjo novih trgovskih objektov v skladu z izvajanjem urbanističnih načrtov. V ta namen je treba mobilizirati tudi sredstva industrijskih podjetij, občinski ljudski odbori pa naj porabijo za to tudi del sredstev stanovanjskih skladov, ki se formirajo iz plačil najemnin za poslovne prostore. Zagotoviti je treba, da se sredstva, ki se stekajo v lokalne družbene sklade iz trgovine, investirajo za povečanje zmogljivosti trgovske mreže.

Povečanje asortimenta blaga naj se omogoči tudi z odobravanjem kratkoročnih posojil trgovskim podjetjem na drobno iz lokalnih investicijskih skladov za povečanje obratnih sredstev.

Pri gradnji novih lokalov naj bi občinski ljudski odbori tudi sami nastopali kot investitorji.

V skladu s povečanjem prometa se bo predvidoma povečalo število zaposlenih za približno 5%. Poskrbeti je treba, da se z uvajanjem novih oblik izobraževanja, ki se bodo v trgovini lahko uveljavile hkrati s spremembami v prodajni tehniki, in z razdeljevanjem osebnih dohodkov po delu, zagotovi boljši kader v trgovini.

Prav tako morajo trgovska podjetja in občinski ljudski odbori nameniti več sredstev za gradnjo stanovanj za trgovske delavce.

Nadalje je treba najti primerno rešitev problemov v zvezi s poslovanjem trgovske šole v obalnem področju. Občinski ljudski odbori naj zagotovijo ustrezni del sredstev za gradnjo šole ter prispevajo sredstva iz sklada za kadre za kritje stroškov glede na število učencev. Trgovinska zbornica pa naj še nadalje skrbi za pošolsko izobraževanje zaposlenih.

Zunanja trgovina

V primerjavi z lani se bo v letu 1961 povečal izvoz blaga za 33% in bi bil porast izvoza po panogah naslednji:

(v milijonih dev. din — \$ = 300)

	Indeks				
	1959	1960	1961	60/59	61/60
— industrija	1054	1408	1882	133	133
v tem ribje					
konzerve	516	532	586	103	110
— gozdarstvo	20	17	18	85	106
— kmetijstvo	228	243	323	106	132
skupaj	1302	1668	2223	128	133

V skladu s hitrim porastom industrijske proizvodnje se večja tudi izvoz končnih izdelkov iz te panoge gospodarstva. Najbolj pa se bo povečal izvoz v kovinski industriji (»Tomos«, »Mehanotehnika«) ter v lesni industriji (»Javor«, »Topol«). Tovarna »Tomos« Koper bo predvidoma izvozila večje število motornih koles in delov za motorna vozila, »Mehanotehnika« Izola pa otroške igrače in vijačno blago. Občuten porast izvoza predvideva Ladjedelnica Piran z izvozom plovnih objektov. V lesni industriji se bo treba pri izvozu čimbolj usmeriti na izvoz končnih izdelkov. Pri kmetijskih pridelkih se predvideva največji porast izvoza ranih vrtnin in sadja.

Predviden je tudi povečan izvoz storitev iz prometnih uslug, predvsem na podlagi povečanja ladijskih zmogljivosti in razširjenih zmogljivosti pristanišča.

V letu 1961 se bo v večji meri povečal tudi priliv deviz iz turizma. To bo možno doseči z boljšo uporabo obstoječih nočnih zmogljivosti in z njihovim povečanjem, kakor tudi z izboljšanjem

kvalitete storitev. Devizni priliv iz turizma se bo predvidoma povečal za približno 17 %.

Po predvidevanjih zveznega in republiškega družbenega plana za leto 1961 se uvoz reprodukcijskega materiala ne bo povečal. Zato bi se morale proizvodne organizacije usmerjati v večji meri k zamenjavi uvoženih materialov z domačimi oziroma kar najbolj racionalni uporabi uvoženih delov.

V skladu s povečanim izvozom industrijskih proizvodov in kmetijskih pridelkov ter glede na predvideno razširitev blagovne menjave po tržaško-goriškem sporazumu se bo v letu 1961 povečal promet zunanje trgovskih podjetij za 25 %. Največji porast prometa bosta v letu 1961 predvidoma dosegli podjetji »Imex« Koper in »Fructus« Koper.

V letu 1961 je predvidena ustanovitev reeksportnega podjetja v Kopru, katerega osnovna naloga bo pospeševanje tranzitnega prometa preko pristanišča. Prav tako bo treba poskrbeti, da trgovina in podjetja ostalih panog gospodarstva prevzamejo tudi naloge, ki se postavljajo z razširitvijo pristanišča, kot na primer redno oskrbovanje ladij itd.

V okviru tržaško-goriškega sporazuma je treba povečati izvoz artiklov, ki se proizvajajo oziroma pridelujejo na področju okraja in tako omogočiti večji uvoz blaga za široko potrošnjo, s čimer se bo izboljšala izbira v trgovinah.

XII. poglavje

Gostinstvo in turizem

Letos se bo promet v gostinstvu predvidoma povečal za 12 %; pri tem je treba računati, da se bo promet družbenega sektorja povečal za 13 %, v privatnem sektorju pa za 5 %. Na tak porast prometa bo vplivala povečana osebna poraba kot rezultat povečanja realnih plač in števila zaposlenih, kakor tudi porast turističnega prometa. Predvidevamo, da bodo osebni dohodki prebivalstva na področju okraja nasproti letu 1960 povečani za 14,7 %, število turističnih nočitev pa za 13 %. Računamo tudi, da se bo inozemski turizem spričo uspešnejše propagande v inozemstvu in ugodnejših pogojev povečal za 14 %. Pri tem se bo število inozemskih nočitev v hotelih zaradi novih zmogljivosti in boljšega koriščenja obstoječih zmogljivosti povečalo za 17 %.

Da se doseže predvideni gostinski in turistični promet, bo moralo gostinstvo bistveno zboljšati kvaliteto storitev in skrbeti za čim boljše koriščenje obstoječih zmogljivosti.

V letu 1961 bo gostinstvo pridobilo 84 turističnih postelj z dograditvijo motela v Postojni, s povečanjem zmogljivosti v weekend hišicah pri Pivkijami in z ureditvijo sob v gostišču »Na postaji« v Luciji. V počitniških domovih pa se bo število ležišč predvidoma povečalo za 350.

Pripraviti bo treba dokumentacijo za gradnjo hotelov v Portorožu in Fiesi. V Postojni se bo začelo z gradnjo novega hotela. Nadalje je treba pripraviti načrte za povečanje nastanitvenih zmogljivosti v Sežani ter začeti s preureditvijo prenočitvenega objekta in kavarne v Ilirski Bistrici. Usmeriti se je treba predvsem na gradnjo preprostejših, cenenih in manjših, toda sodobno urejenih objektov, večji hotelski objekti pa pridejo v poštev v Portorožu in Fiesi. Nujno je treba dokončati dela in opremiti gostinski objekt v Ankaranu, da se tako odpravijo objektivne težave pri poslovanju tega podjetja. Pospešiti pa je treba tudi dela na preureditvi kavarne »Loža« v Kopru in jo usposobiti za poslovanje do turistične sezone. Nadalje naj gostinska podjetja pripravijo dokumentacijo za razne manjše investicije, ki jih nameravajo izvesti. Čimprej naj se izdela perspektivni program razvoja turizma za ilirsko-bistriško in sežansko področje.

Da se izboljšajo pogoji pri poslovanju gostinskih obratov in da se izboljša kvaliteta gostinskih storitev, je treba modernizirati obrate za prehrano in uvajati sodobno opremo. V Kopru je treba letos pripraviti načrte za sodobno urejeno restavracijo s sodobno organizacijo postrežbe. Gostinska zbornica naj sodeluje s podjetji, ki proizvajajo oziroma nabavljajo opremo in daje gostinskim podjetjem pri nakupih strokovne nasvete.

Da se zagotovi takšen razvoj gostinstva, kot ga predvideva plan, bo treba povečati investicijska vlaganja. Za razvoj gostinstva bo v letu 1961 predvidoma investirano 320 milijonov dinarjev, t. j. za 22 % več kot lani. Računamo, da bodo viri financiranja naslednji: splošni investicijski sklad 5,5 % (že odobrene tranše), republiški investicijski sklad 20,3 % (že odobrene tranše), okrajni investicijski sklad 23,6 %, občinski investicijski skladi 27,2 % in lastna sredstva 22,7 %. Nadalje se bo v letu 1961 predvidoma investiralo za povečanje zmogljivosti v počitniških domovih približno 400 milijonov dinarjev iz sredstev gospodarskih organizacij.

Za nadaljnji razvoj gostinske mreže je treba povečati število družbenih obratov, organizacija mreže pa bi se morala prilagoditi zahtevam po boljšem poslovanju in boljši kvaliteti storitev. Združevanje razdrobljenih gostinskih obratov v večje ekonomske enote, ne glede na meje politično teritorialnih enot, je priporočljivo v primerih, kadar sta s tem omogočena boljše izkoriščanje zmogljivosti in boljša razporeditev strokovnih kadrov, ne da bi se istočasno ustvarjal monopolni položaj.

Že lani so nekatere gostinske gospodarske organizacije z različnimi ekonomskimi in propagandnimi ukrepi skušale podaljšati turistično sezono. V našem okraju traja sezona le nekaj poletnih mesecev. Na štiri poletne mesece je lani v okraju odpadlo približno 85 % vseh turističnih nočitev. V bodoče morajo gostinska podjetja še bolj skrbeti za podaljšanje sezone in za dosego tega sodelovati z drugimi zainteresiranimi gospodarskimi organizacijami ter s turističnimi družbenimi organizacijami. Z namenom, da se podaljša turistična sezona in da se bolje izkoristijo gostinske in prenočitvene zmogljivosti, naj hotel »Palace« v Portorožu čimprej dogradi terme, za kar so sredstva že odobrena.

Za uspešen razvoj turizma naj skrbijo komune in naj v družbenih planih na podlagi dolgoročnih programov za turistično izgradnjo določijo konkretne naloge za leto 1961. Obenem naj poskrbe za medsebojno sodelovanje gospodarskih in družbenih organizacij in s tem omogočijo, da bi bile zadovoljene razne potrebe turistov in dosežen čim boljši ekonomski uspeh.

Da bi dosegli predvideni razvoj turističnega prometa, bodo potrebni še naslednji ukrepi:

V prometu bo treba prevoz potnikov izboljšati s povečanjem prevoznih zmogljivosti, s povečanjem hitrosti prevozov ter z izboljšanjem prometnih zvez in s povečanjem udobnosti. Zlasti bo treba poskrbeti za udobnejši prevoz na lokalnih avtobusnih progah v obalnem področju, za kar je bilo lani premalo poskrbljeno. Znatno pa bo treba izboljšati pomorske prometne zveze. V sezoni je treba okrepiti redne proge, za razvedrilo domačih in tujih turistov pa omogočiti izposojanje manjših plovnih objektov. Avtoturistično podjetje »Slavnik« mora poskrbeti, da bo hidrogliser polno izkoriščen, saj lahko v veliki meri prispeva k izboljšanju prometnih zvez po morju.

Nadaljevati je treba z zboljševanjem cestnega omrežja in voznega parka. Precejšnja pridobitev za nadaljnji razvoj turizma na našem področju bo tudi rekonstrukcija ceste na odseku Razdrto—Postojna. Še nadalje je treba širiti mrežo bencinskih črpalk in servisnih postaj ter čimprej začeti z gradnjo črpalk v Sežani, Izoli in v Postojni pri Jami.

Turistične kraje je treba urediti v skladu s potrebami turizma. V poletni sezoni je zlasti pereče

pomanjkanje vode in pa motnje pri dobavi električne energije; stalno naraščajoči domači in inozemski turizem terja, da se te pomanjkljivosti odpravijo, kar je predvsem naloga podjetja Rižanski vodovod in obeh elektropodjetij. Poskrbeti je treba, da bodo parki, nasadi in kopališča tudi v letu 1961 pravočasno urejeni. Prav tako je treba poskrbeti za lepši izgled krajev, k čemer lahko mnogo prispevajo domači prebivalci z urejevanjem in okraševanjem svojih domov in vrtov. Posebna skrb turističnih družbenih organizacij naj bo turistična vzgoja domačega prebivalstva.

V preteklih letih je bilo malo storjeno za ureditev izletniških točk in planinskih postojank, ki bi bile pomebno dopolnilo turističnim centrom. Da se zagotovijo večja sredstva za ureditev planinskih postojank in izletniških točk, je treba izvesti skupno akcijo zainteresiranih, pri čemer naj sodelujejo tudi turistična društva. V gostilnah na podeželju pa je treba izboljšati sanitarno higienske pogoje.

Uprava Postojnskih jam naj izvede pred sezono najnujnejše ureditve v jami in uredi propagandne prostore.

Potrebna investicijska sredstva za realizacijo takega razvoja je treba zagotoviti iz sredstev ustreznih gospodarskih panog, ki bodo imele od turizma ekonomske koristi. Občinski ljudski odbori pa naj bi zagotovili predvsem sredstva za komunalno ureditev turističnih krajev.

Vskladati je treba ponudbo trgovskega blaga in obrtniških storitev s povečanim povpraševanjem v turistični sezoni in temu prilagoditi mrežo in zmogljivost ter način poslovanja trgovin in obrtniških poslovalnic. Posebno skrb naj bi ustrezne organizacije posvetile proizvodnji in prodaji spominčkov ter drugih predmetov, po katerih je povpraševanje največje.

Občinski ljudski odbori morajo skrbeti za dosledno izvajanje smernic za nadaljnji razvoj turizma, ki jih je v letu 1960 sprejel Izvršni svet LRS.

Zagotoviti je treba smotrnost in medsebojno koordinacijo turistične propagande, ki jo vodijo turistične organizacije in Turistična zveza Slovenije. Turistična propaganda naj pri tem upošteva predvsem turistične privlačne prireditve, ugodne pogoje za lov in ribolov, možnosti, ki jih nudi maloobmejni promet in bližino ter hitre zveze med gorskimi in obmorskimi predeli.

Še nadalje je treba ustanavljati počitniške skupnosti pri zainteresiranih komunah, da se tako doseže boljše izkoriščanje razpoložljivih sredstev in zmogljivosti. Počitniške skupnosti bodo osnova za boljše sodelovanje s političnimi in sindikalnimi organizacijami ter s potovalnimi agencijami.

Da se omogoči gostinskim podjetjem ustanavljanje lastnih skladov, naj bi se jim družbene obveznosti določale pavšalno s pogodbo tudi za nekaj let vnaprej. Pri tem naj bi se upoštevala objektivna merila. Pri formiranju cen pa naj se poleg povečane izbire hrane in pijač v vseh vrstah obratov upoštevajo tudi vsi drugi ustrezni elementi, s tem v zvezi pa naj se uvede razpon v cenah za istovrstne storitve v različnih obratih.

Predvidoma se bo v letu 1961 na novo zaposlilo v gostinstvu 45 gostinskih delavcev. Nov kader se bo črpal iz vajencev oziroma gojencev gostinskega šolskega centra. Za vzgajanje mlajše delovne sile na delovnih mestih je treba določiti izkušene strokovne delavce.

Potrebno je izdelati program o nadaljnjem poslovanju in lokaciji centra za strokovno izobraževanje pri Gostinski zbornici ter program za dopolnitev praktičnega in za pridobivanje teoretičnega znanja brez določitve učne dobe. Proučiti bo treba tudi možnosti za organizacijo občasnih tečajev za sezonske delavce, ker so bile lani težave zaradi pomanjkanja interesentov.

Pri nadaljnjem izpopolnjevanju sistema nagrajevanja po delovnem učinku je treba postopoma uvajati sistem postrežnin. Obliko, načine in višino postrežnine naj določajo delovni kolektivi sami, pri

tem pa naj jim s strokovnimi in tehničnimi nasveti pomagajo Gostinska zbornica in sindikalne organizacije.

Lani so bili ustanovljeni novi obrati za družbeno prehrano v Izoli in v Ilirski Bistrici, s čimer je v teh krajih poskrbljeno za prehrano domačega prebivalstva. Še nadalje bo treba združevati razdrobljene obrate družbene prehrane, ki ne ustrezajo. V Sežani, kjer je to vprašanje najbolj pereče, je treba v letu 1961 izdelati program za ustanovitev centralnega obrata. Obrati družbene prehrane morajo biti urejeni tako, da ustrezajo potrebam delavcev in njihovih družin ter krajevnim potrebam. Le tako bodo prispevali k dvigu delovne storilnosti, k izboljšanju življenjske ravni in k razbremenitvi družin. Zato naj se poleg obratnih menz ustanavljajo tudi servisi za družbeno prehrano pri stanovanjskih skupnostih, občinski ljudski odbori pa naj še nadalje razvijajo mrežo šolskih kuhinj v skladu s potrebami.

Potovalne agencije naj v sodelovanju z gostinskimi in prometnimi gospodarskimi organizacijami ter s turističnimi in drugimi družbenimi organizacijami z raznimi pavšalnimi aranžmaji in solidnostjo prispevajo k pravilnemu prostornemu in časovnemu usmerjanju turističnega prometa.

Turistične takse naj se porabijo za napredek turizma, zlasti za naprave za razvedrilo turistov in domačega prebivalstva. Za poživitev dela turističnih društev naj del sredstev zagotovijo tudi občinski ljudski odbori v svojih proračunih.

XIII. poglavje

Obrt in komunalna podjetja

Analize sedanje zmogljivosti storitvene obrti nam kažejo, da bo treba letos zagotoviti porast zmogljivosti z organizacijo obratov, ki bodo omogočili uvajanje sodobne mehanizacije.

V letu 1961 bodo znašale celotne obrtne storitve in proizvodnja 7 milijard dinarjev ali za 19% več kot lani. V splošno družbenem sektorju se bodo povečale storitve in proizvodnja za 23%, v zasebnem sektorju za 3% in v obrtnih obratih pri kmetijskih zadrugah za 13%. V primerjavi z letom 1960 bo narodni dohodek še hitreje naraščal od družbenega bruto proizvoda. Družbeni proizvod po zaposlenem v splošno družbeni obrti se bo povečal za 11% in v zasebni obrti za 5%. Tak razvoj bo zagotovljen z boljšim koriščenjem in s povečanjem zmogljivosti ter s povečanjem investicij, ki jih bodo omogočila večja sredstva obrtnih podjetij in udeležba občinskih investicij skladov.

Udeležba celotnega dohodka po posameznih sektorjih lastništva bo naslednja (v %):

	1960	1961
Splošno družbeni sektor	72,9	75,4
Obrtni obrati KZ	12,3	11,7
Zasebni sektor	14,8	12,9

Občinski ljudski odbori morajo povečati kontrolo nad obrtnimi obrati, da bodo opravljali samo tiste dejavnosti, za katere jim je bilo izdano dovoljenje. Tisti obrati, ki so bili ustanovljeni z nalogo, da bodo opravljali storitve, se ne smejo preusmeriti na proizvodno dejavnost, ker so v okraju še premajhne zmogljivosti, da bi lahko krile vse potrebe po obrtnih storitvah. Vzporedno z naraščanjem storitev in proizvodnje je treba večati tudi produktivnost. Podjetja naj uvajajo v proizvodne procese sodobne naprave in načine dela, zboljšujejo naj organizacijo dela in skrbijo za gospodarno izkoriščanje obrtnih zmogljivosti. Občinski ljudski odbori in Obrtna zbornica morajo v sodelovanju z gospodarskimi organizacijami skrbeti za povečanje zmogljivosti storitvenih dejavnosti. Pripravijo naj tudi potrebne programe za izvajanje perspektivnih programov.

Za povečanje zmogljivosti storitvene obrti, izboljšanje organizacije dela in za zmanjšanje predvsem režijskih stroškov je treba začeti z združevanjem manjših obrtnih delavnic iste stroke, z ustanavljanjem obrtnih centrov in obrtnih servisov pri industrijskih, trgovskih in ostalih podjetjih. Sprejeta načela o združevanju sorodnih strok v obrtnih centrih bodo omogočila ljudskim odborom usmerjanje razvoja tistih specializiranih obrtnih in servisnih delavnic, ki jih ne bodo zajeli obrtni centri.

Z dobro pripravljenimi načrti je treba zagotoviti, da bo vsak obrtni center zaokrožena organska celota, ki bo s čim manjšo udeležbo ročnega dela hitro in kvalitetno opravljala storitve prebivalstvu in drugim koristnikom. Za usposabljanje omrežja servisnih delavnic naj pripravi predlog Obrtna zbornica v sodelovanju s proizvajalci in ljudskimi odbori, za servise pri trgovskih podjetjih pa s Trgovinsko zbornico. V večjih obratih bo treba proučiti možnost druge izmene in v zvezi s tem pospeševati tudi proces uvajanja dela po fazah, ki bo omogočil prehod za priučevanje delavcev na delovnih mestih. To bo dalo osnovo za hitro povečanje števila zaposlenih in bo zmanjšalo potrebo po izučevanju vajencev.

Komune in Obrtna zbornica naj nudijo podjetjem potrebno strokovno pomoč pri premagovanju organizacijskih težav ter skrbijo za ustanavljanje izobraževalnih centrov za strokovno usposabljanje. Glede na spremenjeno nalogo, ki so jo dobile obrtne zbornice po novem zakonu o združevanju in poslovnem sodelovanju, ko se spreminjajo v obrtno-komunske zbornice in glede na možnost, da se formirajo obrtno-komunalne zbornice po občinah, bo treba prilagoditi delo teh družbenih organov razširjenim nalogam.

V kovinski stroki bodo povečane storitve in proizvodnja za 30%. To povečanje pa bo odpadlo v glavnem na »Aluminij« Komen in na »LIV« v Postojni. Storitve v tej stroki, zlasti v mehanični dejavnosti, opravljajo tudi avtoprevozna in druga podjetja. Kljub temu pa se čuti pomanjkanje obrtnih obratov za opravljanje drobnih mehaničnih in avtoservisnih storitev. Letos bo treba v tem pogledu več napraviti, zlasti v turističnih centrih in večjih potrošnih središčih.

Elektrotehnične in elektroinstalaterske usluge opravljajo servisi podjetij »Elektro Koper« in »Elektro Sežana« ter obrtna podjetja, ki bodo nekoliko povečala svojo dejavnost. V zvezi z mehanizacijo gospodinjstva se pojavljajo vedno večje potrebe po tovrstnih uslugah. Da bodo te potrebe krite, morajo proizvodna in trgovska podjetja ustanovljati servise za popravila lastnih proizvodov.

V letu 1961 je predvideno 25% povečanje gradbenih storitev, ki jih bodo opravila domača obrtna podjetja. Kljub temu pa bodo zmogljivosti gradbene obrti še premajhne, da bi lahko zadovoljile vse potrebe, zlasti pri stanovanjski gradnji in popravilu obstoječih stanovanj. Zaradi tega opravljajo te storitve gradbena podjetja z lastnimi obrati in zunanja obrtna podjetja.

Letos naj občinski ljudski odbori bolj skrbijo za povečanje zmogljivosti, zlasti tistih za opravljanje storitev neposrednemu potrošniku.

V lesni stroki se bo znatno povečal obseg proizvodnje in storitev predvsem na račun podjetij »Mizarstvo« Divača in »Mala oprema« v Izoli. V tej stroki naj proizvodna obrtna podjetja v sodelovanju z občinskimi ljudskimi odbori ustanovijo obrate, ki bodo opravljali drobne usluge.

Tudi v tekstilni stroki se bodo nekoliko povečale storitve, dočim bodo v čevljarski stroki ostale na ravni preteklega leta. V Ilirski Bistrici, kjer je mnogo kvalificiranih šivilj, ki so zaposlene tudi v drugih poklicih, naj občina ustanovi obrat za izdelovanje otroške konfekcije in opravljanje šiviljskih uslug.

Živilska stroka, v katero so vključene tudi pekarnice, predstavlja polovico družbene obrti v našem okraju. Letos se predvideva znatno povečanje

teh uslug in izboljšanje postrežbe. Občinski ljudski odbor Koper naj poišče vse možne finančne vire, da se začne z gradnjo uslužnostne klavnice, kar je glede na stanje sedanjih klavničnih prostorov nujno potrebno. Da bi lahko dosegli povečanje porabe mesa v našem okraju, je treba povečati tudi živinorejski fond in s tem proizvodnjo mesa za trg, izboljšati postrežbo v prodajalnah mesa in še povečati njihove zmogljivosti. Tržni inšpektorji naj kontrolirajo vse mesnice in učinkovito ukrepajo, sanitarna inšpekcija pa naj najstrožje nadzira izdelavo mesnih izdelkov, ker ti izdelki mnogokrat ne ustrezajo zaželjeni kvaliteti.

V stroki »osebne usluge« se bodo tudi povečale storitve, ker sta prešli dve privatni delavnici v družbeni sektor in ker bo ustanovljen brivsko frizerski salon v Ankaranu.

V stroki »druge obrti« bo povečana dejavnost za 16%. Žagarsko podjetje v Postojni in »Jelka« v Kozini naj pospešita s pripravami za preusmeritev na končne izdelke.

V kemični stroki pa se bo povečala proizvodnja za 300%, ker je v postojnski občini ustanovljeno novo obrtno podjetje »Veluroplastika«. Tudi pri vseh ostalih obratih naj se povečajo storitve in razširi dejavnost še na opravljanje sorodnih uslug.

Povečanje obrtnih zmogljivosti in razširitev obrtne dejavnosti bomo dosegli predvsem z večjimi investicijskimi naložbami. V letu 1961 bo vloženo v splošno družbeno obrt za 40% več investicij kot lani. Od skupnih investicij bo odpadlo na uslužnostno obrt 60% in na proizvodno 40%. Največji delež teh sredstev bo vložen iz skladov podjetij in iz občinskih investicijskih skladov.

S temi investicijami bodo dokončane investicije v podjetju »Mizarstvo« Divača, izvršen bo prvi del rekonstrukcije podjetja »Mizarstvo« Senožeče in Mehanične tkalnice Senožeče, razširjena bo dejavnost v podjetju »Aluminij« Komen, »Začimba« v Portorožu bo dogradila novo halo, pri mnogih podjetjih bodo obnovljeni poslovni prostori in v veliki meri zamenjana že zastarela in iztrošena oprema.

Občinski ljudski odbori in Obrtna zbornica naj skrbijo za to, da bo del sredstev naložen tudi v manjše uslužnostne delavnice.

Z uvajanjem novih strojev in orodja se bo tudi v storitvenih obratih zmanjšala udeležba ročnega dela in s tem povečala produktivnost. Zbornica naj po svojih strokovnih sekcijah daje podjetjem nasvete pri nakupu opreme in naj bo nosilec akcij za združevanje sredstev za gradnjo pomembnejših objektov.

Stanovanjske skupnosti naj v letu 1961 še povečajo število servisov za opravljanje drobnih obrtnih uslug, ti servisi pa naj povečajo dejavnost za približno 80%. Obrtna zbornica naj sodeluje s stanovanjskimi skupnostmi pri izdelavi programov razvoja teh servisov.

Obrtniki bodo lahko zadostili potrebam po obrtnih uslugah le, če se bo število zaposlenih večalo v skladu z naraščajočimi potrebami in če se bo izboljševal njihov kvalifikacijski sestav. Predvsem v gradbeni, lesni in kovinski stroki naj obrtni obrati izpopolnijo sistem dela tako, da bodo v večjem obsegu zaposlili nekvalificirane delavce. Obrtna zbornica naj s prirejanjem tečajev omogoči takim delavcem strokovno izpopolnjevanje. Iz vajenskih šol v Ilirski Bistrici in v Sežani naj se ustanovijo izobraževalni centri za strokovno usposabljanje delavcev, vajenski šoli v Izoli in Postojni pa naj poslujeta kot periodični šoli za vzgojo vajencev iz lesne in kovinske stroke. Letos bo predvidoma porastla zaposlitev v družbenem sektorju obrti za 13%, v zasebnem sektorju pa bo ostala na ravni lanskega leta. V zvezi s povečanjem števila priučnih delavcev se bo rahlo povečalo število vajencev.

Obseg dejavnosti v privatni obrti se bo povečal za 3% v primerjavi z lani. Občinski ljudski odbori morajo vršiti kontrolo, da bodo obrtniki opravljali tiste storitve, za katere jim je bilo izdano dovoljenje. Zasebno obrt bo treba razvijati v skladu

s predvidenim porastom potreb zlasti tam, kjer je slabo zastopana družbena obrt oziroma tam, kjer še ni pogojev za ustanavljanje družbene obrti. Občinski ljudski odbori naj ta razvoj omogočijo z dajanjem olajšav pri ustanavljanju deficitarnih obrti. Pri določanju družbenih obveznosti pa naj se v bodoče upošteva zmogljivost obrtnika.

V letu 1961 se bodo povečale storitve komunalnih podjetij za 57% zaradi reorganizacije komunalne službe in povečanih zmogljivosti sedanjih podjetij.

Vodovodi naj tudi letos delajo na rekonstrukciji vodovodnega omrežja in za pridobivanje novih količin vode. Povečajo naj vodoinštalatersko dejavnost, da bodo lahko zadostili tem potrebam zlasti na novih objektih. Hladilnica v Dekanih naj poveča lastne zmogljivosti; v koprskem pristanišču naj zgradi hladilne naprave za desinfekcijo in zorenje sadja ter industrijskih rastlin.

Za povečanje in obnovitev sedanjih zmogljivosti bodo komunalna podjetja investirala 396 milijonov dinarjev, od tega nad polovico z lastnimi sredstvi.

Obseg dejavnosti v kinematografskih podjetjih se bo letos povečal za 27% v primerjavi z lani, od tega gre 16% na račun podražitve vstopnine. Časopisno založniško podjetje »Primorski tisk« bo letos povečalo dejavnost le za 3% v primerjavi z lani. Že v začetku leta 1960 se je podjetje preselilo v nove poslovne prostore in povečalo obseg poslovanja za 38% v primerjavi z letom 1959, letos pa namerava pristopiti k postopni rekonstrukciji strojnega parka.

	Tranše na podlagi sklenjenih pogodb	Nova posojila	Skupaj	Struktura v %
— industrija	170	140	310	38,7
— kmetijstvo	88	100	188	23,5
— gradbeništvo	—	20	20	2,5
— promet	66	—	66	8,2
— trgovina	20	20	40	5,0
— gostinstvo	86	—	86	10,8
— obrt	46	20	66	8,2
— ostalo	5	—	5	0,6
— nerazporejeno	—	20	20	2,5
skupaj	481	320	801	100,0

c) če se bo v okrajni investicijski sklad nateklo več sredstev kot predvideva plan, se višek smatra za nerazporejena sredstva;

d) o uporabi nerazporejenih sredstev sme odločiti odbor za odobravanje posojil okrajnega investicijskega sklada le na podlagi predhodne razdelitve po panogah s strani okrajnega ljudskega odbora, razen če se iz teh sredstev odobravajo kratkoročna posojila za obratna sredstva.

3.

Če s tem planom ni drugače določeno, bosta Jugoslovanska investicijska banka, podružnica v Kopru, in Zadružna hranilnica in posojilnica Koper uporabljali sredstva iz točke 2. b) predvsem za:

a) izpolnjevanje svojih obveznosti po že sklenjenih posojilnih pogodbah;

b) za udeležbe pri posojilih iz splošnega in republiškega investicijskega sklada, ko bo investitor izčrpal možnosti kritja predpisane udeležbe iz lastnih sredstev ali iz sredstev občin;

c) za udeležbe pri investicijah, ki se bodo finansirale iz združenih sredstev gospodarskih organizacij;

d) za dovoljevanje novih posojil za objekte, katerih investicijska graditev je skladna z okrajnim perspektivnim programom. Dovoljevanje novih posojil se mora v kar največji meri vezati na ude-

Tretji del

EKONOMSKI UKREPI ZA DOSEGO DRUŽBENEGA PLANA ZA LETO 1961

XIV. poglavje

Okrajni investicijski sklad

1.

Del prispevka občinskim investicijskim skladom, ki ga plačujejo gospodarske organizacije na znesek čistega dohodka, dodeljenega v poslovni sklad in sklad skupne potrošnje, in ki naj bi se stekal v investicijski sklad okraja, bo določen s posebnim odlokom po prehodnem sporazumu z občinskimi ljudskimi odbori.

2.

Sredstva investicijskega sklada okraja Koper bodo v letu 1961 znašala 969 milijonov dinarjev. Ta sredstva se bodo uporabila za naslednje namene:

a) za poravnavo obveznosti iz prejšnjih let 168 milijonov dinarjev;

b) za tranše na podlagi že sklenjenih pogodb ter za nova posojila za osnovna in obratna sredstva 801 milijon dinarjev.

Ta sredstva bodo odobrena v posameznih gospodarskih panogah v temle razmerju:

v milijonih dinarjev

ležbo sredstev gospodarskih organizacij in občinskih ljudskih odborov.

4.

Nova posojila pod točko 2. b) bo dajala Jugoslovanska investicijska banka, podružnica v Kopru, predvsem za naslednje namene:

— v industriji za razširitev zmogljivosti podjetij kovinske in elektro industrije;

— v kmetijstvu za udeležbe pri posojilih, katerih namen je predvsem povečati vrtnarsko in živinorejsko proizvodnjo;

— v gradbeništvu za udeležbo pri posojilih za nakup gradbenih strojev;

— v trgovini in obrti za udeležbo in za posojila za povečanje prodajnih mest v trgovini na drobno in skladišč oziroma za investicije v uslužnostni obrti in za komunalne storitve.

5.

Za kritje primanjkljaja okrajnega investicijskega sklada v letu 1961 se lahko najame posojilo do največ 300 milijonov dinarjev.

6.

Odbor za odobravanje posojil iz okrajnega investicijskega sklada lahko prevzame obveznosti za tranše v prihodnjih letih, vendar do največ 20% od predvidenih novih posojil v letu 1961 (točka 2, nova posojila).

XV. poglavje

Sredstva ostalih okrajnih skladov

Sredstva ostalih okrajnih skladov, ki se smejo po predpisih uporabljati v letu 1961, bodo znašala (v tisočih dinarjev):

Okrajni gozdni sklad	100.800
Okrajni cestni sklad	99.000
Okrajni vodni sklad	15.100
Okrajni gasilski sklad	4.800
Okrajni sklad za pospeševanje kmetijstva	18.100
Okrajni sklad za štipendije	13.900
Okrajni sklad za negospodarske investicije	89.500
Okrajni sklad zdravstvenega zavarovanja kmetijskih proizvajalcev	106.800

XVI. poglavje

Okrajni gozdni sklad

V okrajni gozdni sklad se steka 60 % tehle sredstev od družbenih gozdov:

- od sredstev od cene lesa na panju,
- od vrednosti postranskih gozdnih proizvodov,
- od plačanih gozdnih škod.

XVII. poglavje

Okrajni sklad zdravstvenega zavarovanja kmetijskih proizvajalcev

V okrajni sklad zdravstvenega zavarovanja kmetijskih proizvajalcev plačajo v letu 1961 občinski ljudski odbori 46 % od skupnega zneska splošnega prispevka, ki ga plačujejo kmetijski proizvajalci.

XVIII. poglavje

Določitev količin stoječega lesa za sečnjo v letu 1961

1.

Za leto 1961 se sme posekati v gozdovih splošnega ljudskega premoženja, s katerimi gospodarji Gozdno gospodarstvo, naslednje maksimalne količine stoječega lesa na območju posameznih občin (v kubičnih metrih):

Občina	Skupna sečnja stoječega lesa	Od tega:	
		iglavci	listavci
Il. Bistrica	39 700	10 600	29 100
Hrpelje	1 900	1 200	700
Postojna	50 100	35 300	14 800
Sežana	3 300	2 900	400
Skupaj	95 000	50 000	45 000

2.

V drugih gozdovih SLP ter v združnih in privatnih gozdovih se smejo posekati naslednje maksimalne količine stoječega lesa po posameznih občinah (v kubičnih metrih):

Občina	Skupna sečnja stoječega lesa	Od tega:	
		iglavci	listavci
Hrpelje	8 100	900	7 200
Il. Bistrica	24.500	11 500	13 000
Koper	4 500	—	4 500
Postojna	34 500	18 600	15 900
Sežana	11 700	2 200	9 500
Skupaj	83 300	33 200	50 100

3.

V gornjih količinah je zajeta tudi sečnja na relativnih gozdnih tleh in ob krčenju gozdov.

4.

V okviru količin stoječega lesa, ki so določene za sečnjo v 1. in 2. točki tega poglavja, je treba doseči naslednje obvezne količine sortimentov iglavcev, ki so minimalne in so namenjene za industrijske žage in rudnike (v kubičnih metrih):

Občina	Hlodi za žago	Celulozni les	Jamski les
Hrpelje	300	200	1 000
Il. Bistrica	12 900	2 000	2 600
Koper	—	—	—
Postojna	34 200	4 700	3 600
Sežana	600	500	2 400
Skupaj	48 000	7 400	9 600

XIX. poglavje

Končne določbe

1.

Občinski družbeni plani za leto 1961 morajo biti vsklajeni s tem družbenim planom ter naj s strukturo naložb in drugimi ukrepi za gospodarski razvoj in za razvoj družbenega standarda ter osebne porabe prispevajo na svojem območju k izvršitvi nalog in predvidevanj tega plana.

Posamezni okrajni upravni organi pa morajo spremljati izvajanje okrajnega družbenega plana in po potrebi predlagati ustrezne ukrepe in mere za zagotovitev izvedbe postavljenih smernic.

Plani gospodarskih organizacij morajo biti vsklajeni s cilji in nalogami tega in občinskih družbenih planov. Zato morajo zbori proizvajalcev, gospodarske zbornice ter združne in druge organizacije koordinirati delo gospodarskih organizacij.

2.

Da se zagotovi pravilno razporejanje sredstev gospodarskih organizacij, naj zbori proizvajalcev občinskih ljudskih odborov občasno razpravljajo o tem vprašanju ter na podlagi teh razprav in mnenj sindikatov ter zbornic dajo gospodarskim organizacijam priporočila za smotrnejšo uporabo njihovih sredstev, če bi se ugotovilo, da jih gospodarske organizacije ne uporabljajo v skladu s smernicami tega družbenega plana in po načelu dobrega gospodarjenja.

3.

Da se zagotovi s tem planom predvideno razmerje med zaposlitvijo novih delavcev in povečanjem storilnosti v gospodarstvu, morajo vsi za delo pristojni organi spremljati izvajanje ustreznih smernic tega plana in sproti poročati pristojnim svetom ljudskih odborov.

Če bi za delo pristojni organi ugotovili, da posamezna gospodarska organizacija ne dosega predvidene storilnosti zaradi prekomernega zaposlovanja, naj ji dajo ustrezna priporočila za odstranitev te neskladnosti.

4.

Ta družbeni plan velja od dneva objave v Uradnem vestniku okraja Koper, uporablja pa se od 1. januarja 1961.

Št. 31-80/6

Koper, 21. marca 1961

Predsednik:
Albin Dujc, l. r.